..مان او قورغه بلمیدر.
شفقتلی کوڭلی آناسی هرکون مکتبکه یبرسه‌ده نصیب
برده کوڭلی برله تکلاب وارمیدر!
توغری مکتبکه بارر یرده‌اوزندین کچکنه لر برله اویناب
قالادر. مکتبکه کیلسه‌ده قراءت درسی بتکاچ کیله‌در.
مکتبده ده یالقاو، شایان، صوغشوب هیچ سبق اویرنمی
بر نرسه بلمی اخلاقسز توغریسی بختسزدر. بختلی بولور
دیب اویلیمسز شاگردلر؟
جانکزنی تانچلاندرایم، نصیب بختسز، موندی بالا بختلی اولماس.
خلفه سیده هروقت جزاء ویرر. اویگه قایتقاچ آناسی
اورشور بیك آچولانسه چولانغه‌ده‌یابار. نه‌قدر بختسزلك
اون یاشنده بولوب بش‌یاشلی صبی لر برله‌توبان صنفده
قالادر. وهرکم نفرت ایدر چونکه اخلاقسز اوقوهم یازوده
بلمیدر. نصیب توغریسی بختسز وعقللی‌غه بیك‌ضور اویات

کورکام عقللی بالا

سوکلی بالالر! عزیز هم حمید اسملی سزنڭ برله یاشدش
بر توغان بالالر ایکسی‌ده مکتبکه باره‌لر ظورسی. عزیز در
آنی آرالاته آرتق سویام چونکه بلگان بالالرمنڭ ایك
تربیه لیسی ایك کورکام خلقلی سیدر.
ایوده آتاآناسی بوی‌صونوندین ویومشاق طبیعتندین

بیك راضیلر و بیك سویه‌لر.

مکتبده خلفه سی کورکام خلقندین، هروقت سبغینی ترشوب اوقوغانندین گل آنی ماقتیدر، های کورکام خلق نیندی کورکام اش!.

سبقده بر وقتن بوشقه اوتکارمس صوغشماس جزاء آلماس شونلقدین خلفه سیده بیك سویه‌در.

کیله‌چك امتحانده کورکام خلق مکافاتی آلونده برده شبهه‌م یوقدر.

های بنده شولای بولسامچی. اوتکان کون ناظر افندی مکتبکه کروب عزیزنك کورکام خلقندین یاراتوب بیك یخشی برکتاب بولك ایتمشدر.

سوکلی یاشلر! آکلا دکزمی؟ . سزگه عزیزکبی کورکام خلقلی بولوق تله سکز بارکزده بولورسز هرکم سزنیده سوه‌ر

(٤) یمان خلقلی بالا

کچکنه توغانی حمید برده عزیزگه اوخشامغان یمان بالادر مکتبده خلفه‌سیده هیچ راضی توگل یمان خلقلی ترشمی دیب برده یاراتمیدر.

حمید هیچ یورتده طورمز، هروقت قچقروب کوللر اویناونی سویار ایبدشلرین رنجتر آلارنی اوقتماز.

حمیدك بو حالندین باشینه‌نی کیلور؟ خلفه‌سی یولداشلرین تنفسکه یبرگانده آلوب قالور آشاو، اچو، اویناودین

محروم ایدر. کچکنه یولداشلریده آنی هیچ سومزلر. ناظر افندیده ایبداشلری آلدنده بیك آچولندی. قاراگز یمان بالانك همان کوره چکی بودر.

(٥) ترش بالا

ای توغانم! بلکلی یخشی تربیه‌لی کورکام خلقلی بالا بولمق اوچون سزنی مکتبکه بیرولرینی بیك یخشی بله تورغانسز. لکن کورکام خلقلی بولمق اوچون خلفه نك سوزلرین اخلاص ایله تکلاو لازمدر.

یولداشکز هادیگه قاراگز! یاشی کچکنه بولسه ده صنفنده برنچی‌در وایك ترشیدر اگر ترشسز بولسه بر نرسه اویره‌نه آلاچق توگل ایدی.

کیله چك کون ترشوی بخت یلدزی توغماقینه سببدر نادان کشی هر وقت بختسز حیوان کبی اولور.

بالالر! سزده هادی کبك ترش اولکز سباقلرکزغه کوکل برله ترشکز کیله چکده بختلی بولورسز.

(٦) اط قوگغزی

ایکی کچکنه آط قوگغزی بر کوزگی صوق کوننی آق چرشیغه کیلوب اینتگوب ایتکانلر ای چرشی بز مسکین قوالانغان بختسزلرنی بوقش قایرك آستنده تورورغه بزگه رخصت بیرسه نه بزسیکا آنك اوچون تولار بز دیگانلر چرشی آلارنك

تولاوینه قزغوب یارار تولاسه کز تورغز دیگان آطقوکغزلری یکرمی قوکغز بولوب کرگانلرده اولگانلر یکرمی آطقوکغزی ایکی یوز ایکی ملك تودرغانلار ایکی ملك اوزلری چاقلی طاغی اوننی تودرغانلار شول چاقده آغاچنك اوچینه آز آز صوی منوب یتماس بوله باشلاغان اوچداغی بوتاقلار توبانگی لرگه بزگه صوکیلمای دیب ایته باشلاغانلار توبانگی بوتاقلار اول صونی سزدن توبان توره تورغان قوکغزلر ییرمی دیوشکانلر
آغاچ اولما گایمن دیب بیك قورقه باشلاغان هم اوزینه بولشورغه دیب داولتی چاقرغان داول آغاچنی بیك قاتی آتندرغان حتی بر ایکی تامرنده اوزگان آط قوکغزلری مونی کورب تیشکلرندن قاراب تیك کولشکانلار آغاچ اوزین بیك قاتی صووق برله چورناتقان حتی صووقغه چدای آلماغاچ آغاچنك قایرسی برر توشدن چاتناغان آلای بولسه ده آط قوکغزلری قورقماغانلر آلار کولشوب قایرینی تیشوب بیکرهك یراق کره باشلاغانلار شول چاقده آغاچ قورقوب کوککه ده یرگه ده یالنا باشلاغان مینی قانهنی اچهو چیاردن قوتقارکز دیب بیك اکغراشقان قوکغزلار آنك یالنوینه قولاقده صالماغانلار آغاچ بیچاره شول کویی اولگان قوکغزلار قورتلی آغاچ اوزه گی برله بر آز طوقلانوب

تورغانلارده ایکنچی آغاچقه کوچکانلر

(٦) ترشسز بالا

های صافی، خلفه گننك سوزلرین تکلاماولك سکانی قدر عیب! خلفه‌نك سباقنی بیرگانده سین همان سوزینه قلاق صالمی شایارب اواتوره سك. بختسز بولورسك بالا! اوز گاقارادە یولداشلر گاقاره یاشك اونده بیت یدی یاشنده گی کچکنه گنه بالالر خلفه سینك سوزینی تکلاب سندن نیچه قات درسلرینی آرتق بیله‌لر.

اوزك اوچون بخت سعادت آتاآناك اوچون سونیچ بوله‌چق نرسه‌نی اویلاو تیش. سوزیمه اشان، کورکام خلقلی بول، مکتبده خلفه سوزین تکلاماغان یمان بالالر سوزی برله یورمه یمان بالااسمین آلما! آلار بختسزلر

آلار بوکون اویره‌نه‌چك سبقغه‌قارامیلرده‌شونلقدین خلفه تکلاتقانده برسوزده ایته آلمی قارغه کبی اولتوره‌لر برکون طوارنی قدر بختسز بالابولغانون اوزگزده کوررسز

(٧) اطاعتلی بالا.

ایك سوگان بالا آتاسی براش قوشسه شول مینوت باش اوستی اشلگان بالادر.

اگر آناسی آنکار : «بالام علی بار ایکمك یاکه باشقه نرسه آلوب کیل» دیسه باش اوستی آنام دیه یوکره یوکره

کیتارهم آلوب کیلور. یاراتام صوڭ شوندی بالانی، مکتبده خلفه‌سی برگنه تابقر ترشمی سن دیسه بار کوچی برله اجتهاد ایدر. آنڭ بویله اطاعتی آتا آناسینه خلفه‌سینه وآنی بلگانلرگه بارسینه‌ده اوزین سودرمشدر ای بالالر! بو بالانڭ اطاعتلی بولوی نه قدر کورکامدر سزده علی کبی اطاعتلی بولگز هرکشی قارشنده کورکلی سوکلی بالا بولورسگز.

(۸) اطاعتسز بالا.

ولی علی کبی توگلدر. آنی یاراتمیم من یاراتماغان کبی باشقه کشی‌لرده یاراتمی تورغاندر.

نیچك یاراتسونلر؟ چونکه اطاعتسز بالادر اطاعتسز بالانی هیچ کم یاراتمی.

اگر آناسی «بالام ولی بار چیشمه‌دین صو کیتر دیسه» «الی بارمیم اول بیك یراق آنده صوق فلان بارسون توگان بارسون دیه» قارشادر. اوزینه قوشقان اشنڭ هر قایوسینه بر سوز تابوب صوقرانادر الله نیلار سولیدر.

بو حالی اروش ایشتوینه هرکون جزاء کوروینه سبب اوله‌در.

اگر کوکلی شفقتلی آناسی براش قوشسه اول میسکینگه نیچك سوزلر برله جواب قایتارغانون ایتورگه تلمده بارمیدر.

یا ربم نه بختسز بالا.

اطاعتسزلك ایكی یمان بر صفت و نچار بر خلقدر الله تعالی بوندی اولغان آدمنك عذابین نیچك ویررگه اوزی بیلور.

حتی طایاق حیواندن باشقه‌غه توشمسه‌ده اطاعتسز بالالر كوب وقت آنیده طاطیلار،

(٩) یالقاو بالا.

بالالر! یالقاولقدین یمان بر خلق برده اویلی آلمیم بزلر یر یوزنده ترشمق اوچون یاراتلمش‌مز.

اگر بر اشده اشلی آلماساق بیك قباحتلی بولورمز.

یالقاولغی آرقاسنده مسعود نه قدر جفالر چیكمشدر و همان بیك فقیر بر حالده‌در.

اوده وقتده بر اشكه قولن سوزماس.

مكتبده اوستینه بیرلگان درسنی هیچ تمام ایتماس كشی ترشقان وقتده اول اویناب اوتكرر.

باشقه بر هنر اوگرنورگه‌ده تله‌مز، اوسكاچده هیچ كم آنی كیبتكه آلماز واوزیده بر اش تابماز.

بو حالده عجبانیشله‌یه‌چكدر؟ بنمچه‌شیكسز تله‌نمگاچیغار یاكه یول باصوچی بر اوغری بولور،

ای سوكلی بالالر! یالقاو برده دوست اولودین صاقلانكز

شبهەسز سزنی خراب ایدەچکدر. الله صاقلاسون!

(۱۰) یالقاو توگل‌بالا.

مسعود برله قاسم آراسنده نی قدرآیرمه بار! بولاردین برسی بلگانگزچه یالقاو، ایکنچی‌سی اجتهادلیدر. هرکون فائدەلی ذاتلر یاصاو برله ماتاشور.

ایرتەده ایرتوك تورر بیتون یوغاچده انکاسینه یاردم ایتشور اوی اشلرن قاراشور. اوزی مسکین کوچلی‌ده توگل، کوچسزلك ترشلقغه هیچ زیان ایتماز یاصاماق بولغانون یاصار. قش کونده اویلرنی سبرشور.

جای کوننده قویلرنی قرغه ایلتار، یاکه باقچەده آناسینه بولشور مکتبدەاوینماز، اجتهادایدر خلفەسوزین تکلار ترشوب اوقور قزغرلق یازولر یازار.

آندن خلفەسیده بیك‌راضی اولور. ترشلغی آرقاسنده مکافات‌وقتنده نی‌قدرکتاب آلور. یالقاو مسعودبرله یولداش اولودن ترش قاسم برله یولداش اولو نیچه قات خیرلی توگلمی؟

بالالر! شبهەسز، قاسمنی بر مثال ایدوب هر قایوگز آنگا یولداش بولگز!

(۱۱) اتا اناسین سوگان بالا

بر آتابرله برآنانك عارف اسمنده کچکنه بالالری بار ایدی.

عارف اورته عقللی بیك اجتهادلی بیك بوی صنوچی بالا بولغاندن آتالریده آنی اوقتو هم تربیه‌سی اوچون بار قوتلری ایله ترشالر ایدی.

عارف آتا آناسی یانده هیچ یوزینه قاره کیتورمش بیك ترشمش هم‌بیك بلکلی بولوب کوب آقچه حاصل ایتمش.

اوسکاچ قارتایغان آتا آناسنی بیك تربیه قیلمش وآلارنی کامل محبت برله سومش،

قارا کزاینگ گولکی او چون الله‌تعالی نیچك مکافات و یرمش چونکه اجتهاد وغیرتی آرقاسنده ظور دولتکه ایرشمشدر راحت تورسنلر اوچون آتالارینه کیرك هر نرسه‌نی حاضر لبکنه تورمش،

اویلنمش، اوز بالالریده اولمش آتا آناسینی سوگانی قدر عارفنی‌ده سومشلر.

اینگو بالانی الله‌سوەر.

(۱۲) آتا آناسین سومگان بالا

عارف بولغان آولده ایکنچی بر آتا برله آنا اولوب آلارنکده غلمان اسمنده باری بر اوغللری اولمش، اول مسکینلر فقیر ایمشلر کیره‌ك واحتیاجلری بوله تورب غلماننی اوقتوغه کیچیلك کیتورمگانلر، غلمان نیچکده بای بولمش،

بولمش اوزین اوسدرگان آتا آناسین قارامق مونكٔ اوستنده بوله تورب تاش یوره‌کلی بر بالا اولدیغندن آلارغه ایذ گوللك وشفقت ایتار یرده مسکینلرنكٔ اوستلرنده کیملری اولمادیغندن آلارنی کوررگه‌ده تله‌مز ایدی،

بیچاره آتا شفقتلی آنا اوغللرینه عاجز بولغاچ یاوز دعاء ایدب آخرنده‌ده فقیر وآبدراو حاللرنده وفات ایتمشلر،

الله غلمان‌نكٔ‌ده جزاسین تاتدرمش مالی بتمش فقیرلکده وفات ایتمش بای بولغان یولداشلری‌ده اوزی کبی تاش‌بغر بولغانلقدین آنی کورمکده تله‌ممشلر وهیچ یاردم قیلمامشلر،

قاراٴکز جمله‌سیده آتا آناغه محبتسزلك ویمان دعاء آلو جزاسیلر.

(٢) بولوطلار

ایرته برله بولوطلر بیك ماتور بوله‌لر نیچك ماتور بوله آلار آلتون اچنده‌گی آحاق کبی یالتراب توره‌لر صابان تورغایلاری کوتاریلوب بولوطلار قاتنده، کوکنكٔ قابقاسی توبنده صایراغان کبك بولالر کوندز کوك هواده آغارب یالتراب تورغان چاقده بولوطلر بیك کوکٔللی کورنه‌لر قویاش بایغان چاقده‌ینه آلار بیك ماتور بولالر.
قویاش بایشنده تورلی توسلی بولوب تورلی نرسه‌لرگه

اوخشاب طورالر قای چاغنده بیوك پادشاه یورطینه اوخشاب طورالار قای چاغنده آلتوندن تورلی آصل تاشلردن یاساغان تختکه اوخشایلار تونله آی موکایوب یاقترب تورغان چاقده بولوطلار آق بولالر.

آق بولغان نرسه‌ده طنچلانوب یوقلاغان آق بره‌نلر کتووی کبك بولوب توره‌لار صوڭ بو ماتور آق بولوطلار نرسه؟ گل تومانغنه. آلار بیك تیز بته‌لر بیك تیز اوزگاره‌لر کوك کوکره‌ب یاوغانده آلار قاره‌لانه‌لر داؤل چاقده آچوچان کشی کبك تولولانالر آندن صوڭ صلاوات کوپری کورنه‌ده دنیاشولاب تنوق بولوب یاڭغر یاوغانده بولوطلار یلمایوب قووانوب توره‌لر کشی نڭ عمر یده بولوطقه اوخشاولی. گل شولای اوته تیز اوزگاره‌بو کون کشی یاقتی کوڭللی. ایرته‌گه قارا کغی قایغولی. بوعمر یمز بتکاچ قیامت کونیمزنی قویاش یاقترده قیامت کونی تنچلق بلن منگولك راحتلکه باتقان کبك بولوب توره؛

بولوطلرغه ماتورلقنی یاقطی‌لقنی کم‌بیره؟ بو قویاش اوّل آلارنی یاقترتا یاقتی‌سی بلن آلتونلی، بایووی برلن ماتورلی، عمریمزنڭ یاقتی‌لغن کم بیره؟ یاڭغرلرنی یاودرب بیرنی چلاتوب بار اولنلرنی یاشه‌رتوچی الله تعالی بیره

الله تعالی اول عمرنكڭ ایرته گی کوننی یاقترته ایر بولور وقتمزده بزنی نغایتا داولده قاراڠغیده صلوات کوپری کبك بولوب بزگه یاقتی سوینچ بیره اجل بزنكڭ عمرمزنـكڭ راحتلرن توشررگه تورغانده الله تعالی بزنـكڭ جانمزنی امید یاقتی‌سی برلن یاقترتا.

(۱۳) ناز یکانه بالا

برکون عبدالله مدرسه‌دین قایتدقی وقت آتاسینكڭ قولن اوبوب کورشدکینی ایشتدم.

اوزمه اوزم «آفرین کچکنه عبدالله. سڭا اویرتکان درسلرمنی‌ده بوی‌صنوب اوقو!»

شولایوق آناسینه‌ده شوندی رعایتده بولورمی‌دیه توردم آ کار هم رعایت ایتدکین شادلق برله ایشتدم.

نصیحتمنی تـڭلادقندین تشکر قیلدم رحمتلر اوقدم سوکلی یاشلر سزده عبدالله کبی بولـڭز آنی یولداش قیلـڭز چونکه دنیاده ادبلی بالا قدر محبتلی هیچ کم یوقدر. قارتلرغه، الوغلرغه رعایت کورسـتڭز توبانچیلك قیلـڭز دعاءلرینی آلـڭز، سزگه برنرسه بیرسه‌لر (رحمت افندم) دیمکنی ایسـڭز دین چیغارماڭز، برسندین ایکمك یا که قلم صوره‌سـڭز صوراودین الك (اوتنه‌م افندم) سوزینی آرتدرڭز اونوتماڭز، سزدین صورالغان‌سوزگه نرسه‌بولسه

(شولای افندم) بولسه (خیر افندم) دیب جواب بیرودین قاچماڠز توباڠچیلك کورکام بر تربیه‌نڭ علامتیدر.
تربیه‌لی بالا بولورغه ترشڠز! تربیه‌ده اوسکان ساچکنی اوزڠزده بیك سوه‌سز بیت! سزده باشقه‌لرغه تربیه‌ده اوسکان ساچك کبی بولورسڠز.

(١٤) یمان بالا

اوتکان کون کریم خلفه‌سینه یولقسه‌ده آکار ادبده کیه‌چیلك ایتدی؛ سلام ویرمدی وقولینی اوبمدی. ایندی بوحال آکار برده کیلشمی، بیك یمانلقدر. لکن کریمنڭ تربیه‌سز یمان بالابولمقی خلفه‌سینه گنه توگل بلکه‌بره‌وگه‌ده سلام ویرمز قولینی اوبماز. اوزینه برنرسه ویرسه‌لر هیچ (رحمت افندم) دیماز اوزندین برنرسه صوره‌سالر (شولای افندم) یاکه (خیر افندم) دیب جواب ویرر اورنده اوب (آی آغای) دیب آقرب کیریلك برله جواب ویرر. آکار هرکم تربیه‌سز بالا دیب قارار نی‌قدر کوڭلی صاف بولسه‌ده هیچ کم سومز.

(١٥) (اوغری بالا)

اوغریلقده بیك یمان اشدر. بر بالانڭ اوغری بولمقی نه‌قدر نچار بر طبیعت ونه‌قدر بیزدرگیچ برصفتدر. آطنه کیچ سزنڭ برلان اویون اویناغه کیله تورغان یوسفنی بله‌سز بیت! منه

شول یوسف اوغری بالاصولڭ• انکاسی چولانغه بر نرسه قویسه آنی اول سیزه قالسه آشار اوچون آناسی یوقنی کوزه توبکنه توره. حتی بر کون آلما اوغرلاو اوچون کورشیسینڭ باقچه‌سنده بر آلماغاچی باشینه بنمش. لکن بوقومسزلغی آرقاسنده اوزنیده یاقاسندن توتوب آلوب تایاق برله آقرتقانلر بیك یخشی بر طایاقده آشاغان ایکان اویلا کزالی، اگر یوسف اوغریلقن قویمسه بوخلقی حبسکه قدر ایلته‌چکدر،

(١٦) توغری بالا

یولداشکز سید اوغری توگل توغری بولغانلقدین آنی هر کم بیك یاراتا و بیك سویه‌در. بیرگنگه قناعت قیلور، قویغان طعامنی یاشرب آشاودین قورقار، اوستال یانینده اوزینه ویرگنگه‌قدر کوتار صبر ایتار اصلا کیترکز دیمس چونکه شفقتلی آناسی اوزینی اونتماسنی یخشی بلور. قولینه کرگان آقچه‌سینه هم اجتهادی و کورکام خلقلیلغی اوچون بیرلگان نرسه‌گه کانفیت پره‌نیك آلماس بو اقچه‌لرین اجتهادبرله صاقلار، کوبره‌ك بولسه آناسینه ویرب صاقلاتیر. هم اوزینه کانفیت یا آلما ویرسه‌لر کورمگاندان قوم کوزلانوب اوزیگنه آشاماز کچکنه یولداشلرینه‌ده اولش چیقارر.

بلچراق بالا

یاشلرم ، قوللرڭزنی کورستکز ! پاك میکان ؟ مکتبکه کیلودین الوك بیتلرڭزنی قلاق وموینلرڭزنی یووب طرناقلرڭزنی کیسدڭز میکان ؟

بو اشلرنی هر وقت تیکشرر ایچون طرشقانلغمنی بلکز ! قباحتلگی تربیه‌سزلگی وبورن یاولغی اولمی جیگینه سگگروب اولتوردغی اوچون سلیم‌نی اوینه یبردم . مونده ، قوللارینی یوماغان، بلچراق، کوز توبلرینه ارن قاتقان وکییملری تابلانغان حالده کیلگان سلیم کبی بالا بولسه آنیده یبره‌چکمن . بلڭز بالالر ! سزنڭ حسته بولمقڭزنی هیچ تله‌میم ، اگرده هرکون یونماساڭز وقباحت حالده یورسه‌ڭز حسته بوله‌چقڭز شیکسزدر . قاراڭز بالالر ! سلیم حاضر پاکلانوب کیلگان، نیندی یمسز ایدی. پاکلانگاچ کشی نه قدرماتور بوله‌ایکان .

قوشلر

طاڭ آتوبرله آلارنڭ اشلری باشلانوب کون بویی توقتاوسز اشلیلر. آلارنڭ اشلاولری تورلی طرفده تورلی جانلقلرنڭ قچقروندین واوزلرینڭ برسی تیگنده برسی مونده بولغانوب اوچولرندنده بلنه‌در .

اگر قویاش بایورغه آوشسه، آوازلر کیچکی اینگرلرنڭ آفتق یاقتیسی برلن بره‌م بره‌م بته‌لر. صایراوچی قوشلرنڭ آوازی باصلا ، بارسیده قواقنڭ لبرده‌ب تورغان یاش یافراق آستلرینه یاشرنوب باشلارین قناث آستینه تغوب اگغراشوب اگغراشوب یوقلیلار. لکن کوندز باشقه کوب آوازلر آراسنده بلنمای قالغان برنیچه آوازلر، ینه کیچکی وتنوق هوابرله یراق یرلردین ایشتوله. دکزگه اوخشاب باش چغارغان قویی آرش اچنده ماتور ماتوربطبلد قلرنڭ قچقرولری ویراقداغی الوغ یولده‌غی یمشکلرنڭ قکغراو آوازی، چوقر اچنده گی آولده اتلرنڭ بره‌م سره‌م اورولری، اتچلرنڭ قچقروی هم صو بویلرنده ماتور قایونلقده صاندوغاچنڭ چورلاب آفرین آفرین صوزب، وموگایتوب تاواشینی بیك تنوقغنه چیغاروی گویه توننی قوطلاغان کبی طویوله. تون باشلاندی تون برله‌برگه بعض قوشلرغه اشده باشلاندی . لکن بو اشلر کوندزگی کبی برسیده آوازلی توگل بلکه شپرطقنه ایشتوله . تیران یلغه‌لرده اوزاشن یاشروبگنه اشلی تورغان یابالاق اویانا ، قناتلرین توزاتوب‌بولو-نداغی قارانغی‌لقغه تاباتیگالب قاری، کوندز یوقلی تورغان جانلقلراویغانوشوب، یوقلی تورغان‌قوش قورتنی ازلاب

اشارغه کیته‌لر و آیرم آچق کورر اوچون کوزلرینی کیکا یتوب آچالر. صوصار اوزینک اویندن چیغه، تونگی تملی هواده «یرتقچ حیوان یو قموایکان» دیب جیل ایسکان طرفنی ایسکاب پشقره. آلانلقده چاچکلرگه قوڭغزلر توشوب آلارنک باللی صولرینی صوروه‌لر. آلارنک شاولاغان آوازی یراقده چلتره‌ب آقعان چیشمه کبی ایشتوله. تون شولای بیك قزق تب‌تن غنه اوتوب سزلبقنه‌افق تیره‌لی آقلق بلنوب تاك آتا باشلی.

(تاغون پاکسز بالانی سویلیم الی)

اوزاك قوتقار ربم! نی قدر قباحت بالالر بار، اوستینه آدم قاراسه قوسارلق. هر وقت صنا کز بالالر! مونه بو کون شرفنی آناسی نیندی یو وندرب پاك کییملر کییندروب یبارگان آنه حاضر قاره کز، بیت قوللری کییملری قاراغه‌بو یالوب بوکی توسلی بولغان. کتابلرینك هر یاغی قاره‌غه بو یالغان. بویله قاره کییمی برله آناسی کوزینه قایتوب کورنسه آنی نیشلاتور ایندی؟ بیلگولی آناسی اول بالانی قیناب چولانغه یابوب قویار. مدرسه‌گه کیلگاچ آنی میندە ایبداشلری برله اولتورتمام، چونکه بیك قباحتدر. آنی پاك هم دقتلی بولغانچی مکتبنك بر پوچماغنده کرسینك آرغی اوچنده یالغز اولتورتاچاقمن.

پاك بالا

هر کم زاهدنی کورسه کوڭلی شادلانه. آنی قباحتلکدین آچولانه‌چق صوغاچق یرده ماقتیلر ورحمت اوقیلر. قاراڭز یوزینی قوللرینی اوستینی نی قدر پاك ! بر وقتده‌ده کییمنده قاره و باشقه بر تاب بولماس . یازو یازارغه اوینگانینه کوب وقت اوتمادی . شولای بولسه‌ده نه‌دفترنده ونه بارمقلرنده هیچ قاره تاپچیسی تابمازسلڭ. مین آنکار تحسین کاغدی ویرمی حالم یوق . سزده تحسین کاغدی آلاسکز کیلسه زاهد کبی پاكٔ بولڭز .بر جمعه بو ینچه‌قوللرڭزده کتاب ودفترلرڭزده قاره‌تاپچیسی بولمسه تحسین کاغدی بیره‌چکمن.

ایذگو یولداش

عجب گه قالام! فرهادنی یاشدشلری اولغان بالالر نیچك بو قدر یاراتالر ایکان؟ نیك یاراتماسونلر؟ بر ایذگو یولداشدر. شریکلرین رنجتماس، آنلار ایلن برده قچقرشماس وآنلرنی یقین ایدوچی بر بالادر. خلفه‌سندن هیچ کمگه جزا آلدرمق تله‌مس وقولندن کیلگانی قدر آنلرنی قوتقارو یولنده خدمت ایدر وقولندن کیلگانینی قزغانماس.

برکون بیچاره‌نی «مکتب دیوارینی پکی ایله‌جوندی »دیوب خلفه سینه ایتدیلر. لکن فرهاد عیبسز ایدی. فرهاد کم جونغانینی بلسه‌ده خلفه‌سینه اوزینڭ گنه عیبسز ایدکنی سویله‌دی،

هیچ کمنی ایتمدی ، حلفه‌سی، جونغان بالانی ایتدرمك اوچون بیچاره‌گه قاتی جزاً بیرمك بولدی. لکن دیوارنی جونغان بالافرهادنك یخشی‌لغی ایچون وبلوبده هیچ کمنی ایتماوی اوچون یغلی یغلی خلفه‌سینك یانینه واروب اوزی جوندغینی سویله‌دی. خلفه‌سی ایکسینیده عفو ایدوب وفرهادنی توغریلقده بولدیغی اوچون ماقتادی. قاراڭز توغانلر! یخشی‌یولداش‌شولای‌اولور. یخشی‌لق یولده قالماس.

یمان یولداش

فرهاد اورننده حلیم اولسه شولای قیلور ایدیمو؟ یوق قایدا! چونکه بیك یمان بریولداش ایدی. اگر عیبلی‌اولسه‌باشقه‌غه‌آوداروب‌برعیبسز مسکیننی‌صوقدرودن تارتنماز ایدی. حلیم شریکلری برله صوغشوده هر وقت خوشلانه ایدی.

آلارنڭ اوقوینه‌همزیان کیتره‌ایدی. واوینلرینه‌کیری‌توشه ایدی. اوزینڭ‌برنرسه‌سی‌بولسه‌کشی گه‌فائده‌لنوب توررغه هیچ‌بیرمس ایدی. حلیم‌ننك جبر قیلوی باشقه خلقلرندنده یمان برخلقدر. اگربر بالانڭ آزغنه‌عیبی بولسه‌آنڭ‌عیبنی خلفه‌سینه طاو قدر ایدوب یتشدره ایدی. خلفه‌سی شونڭ آرقاسنده‌باشقه هیچ عیبسزلرگه‌ده جزابیره ایدی. شونلقدین بر بالاده‌آنی‌سویمس آنڭ برله اوینماس ایدی.

خلقسز بالا

اگر خلقسز بالانی کورەسلک کیلسه سلیم گه قاره! صنابغنه قاراڭزالی زنهار! کوزینءطوزلندرب حاضر آچولانورغه‌غنه طوره. اگر کچکنه گنه بر نرسه اوچون قارشی توشلسه آچولانه، یغلی، قچقره، تیبرچنه. اگر بر اشگه کرشماک بولسه طبیعتینڭ یمانلغینی وخلقینڭ طارلغینی هر کمگه بلگرتور. اگر بو خلقینی قویمه‌سه کیله‌چکده نه قدر بختسز بولاچاغینی کوررسز. سوکلی بالالر! موندی خلقده بولودین اوزڭزنی یخشی صاقلاڭز!

صامار قرلری

قاره‌ایدل کینات اوڭغه‌تابابورلوب آغومی‌قویاش‌چیغشندن قویاش بایشینه تابا بارغان یرده صامار قالاسی طوره. شول اونڭایغه ١١٠ چاقرملاب بارغاچ ۋولگا صوی صیزران یانندن بورلوب توغری‌توشلگگه حوالیسنکی. ۋولسکی، صاراتاو شهرلرینه تابا آغا. شول یرلرده یعنی ۋولگانڭ طاولی یرلرنده، طاو اوستلرنده ماتور ماتور آوللر قالا، قایسی‌لری طاو ایته‌گنده وقایسیلری طاو قریننده وقایسیلری ماتور ژیگولی طاولرینڭ باشنده صالنغانلر. صول یاقده بوش بولونلر کورینه. بوش ایکانلگی‌ده درست، آنده یاردان اون چاقرمدان بیری بر آولده یوق

بو توشده گی بوش یرلرنی ۋولگاتاشوغانده صو بتونلای قابلی. صو قابلای تورغان یرلرنك ایکی بش چاقرمدن باشلاب اون چاقرم قدر یرلری بار. بو توشلرده بیك کوب اولن اوسه، آنداغی اولنلر الوغ کشی نك بیلندن بولا. یومشاق وقویی بولغانلقدن اولننك اچندن یوروب بولمی. آیاق چالینه. یال ایتارگه یاتساڭ کوکل سوینه. ایلانه تیره ده حسابسز واق جانلقنك شاولاوی چتر داوی بیك قزق تیگنده بدبلدق مونده طار طار قچقره.

مونده قایسی اویصو یرلرده، صو جیولوب قالوب بیك ظور کول بولا صواوستونده، کشی اوتهاسلك بولوب طال چبق اوسوب قابلاب طوره. کوب توشلارده ۋولگادن طارماقلانوب کرگان صولار بار. کو بسنچه آلار صای بوله، کو بسن آط بوله آرقلی چیغوب بوله. یارقر یلرنده یاش طال چبق اوسکان بولا بیو کلیگی ایکی صاژیندن کیم بولمی. آنده تورلی قوشلر وآق چارلاقلر قچقرشوب بالق توتوب یوریلر. قایسی یلنی ۋولگا صوی تاشوغانده، کیمو می اوزاق تورا. اوردکلر توگرهك قامشلقده «صو قایچان کیتار ایکان» دیب کوتوب تورالر. صو کیتکاچ قرده بدبلدق بالا چغارا باشلی

کون تون توقتاوسز یا کفره توب قچقره‌نی قدر قیمتلی ایسلی مایلرنڭ ایسی‌ده مونده‌غی قر ساچکلر ینڭ ایسنه یتشماس کشی‌نڭ نیندی اوینا ویده قرقوشلار ینڭ کیچکی صایراوینه یتماس. یولده یمشك بر له یورگان وقتده آتلر همان سیکرب چابالر. یول، هر بر تیگزلگان اولوغ یولدنده تیگزرك. قر بارغوچینی قوچاقلاب آلغان کبی بولوب قر اورتاسنده بارلادر. مونه ماتور کچکنه گنه قوش یولده ئلله نرسه جیوب یوری. ایندی آطلار باروب باسالر دیبگنه تورغانده اوچوب کیتوب یوز صاژ ینلاب آلغه توشه. بارب یتکاچ تاغی اوچوب کیته. یولدن ایکی آدم چاماسنده تکه‌رلك اولتوره باشنده بیك ماتور آی کبی موگزی بار. اول آطلار اوتکاننی چیتکه‌رك بارب قاراب قاله. اوزب کیتکاچ قویرغینی جایوب اولن اوستندن اوچوب کیته. آری طرفده صارق کتوی اوستنده بولوط کبی اویرلنوب اویرلنوب صیوچقلر اوچوب یوری. بدبلدقلر اوزلری اولن اچندن کورنمیچی کشی‌نی قچقرب قارشی آلالرده اوراتوب قالالر. ترانتاس بیك جهت بارا. کشی ترانتاسنڭ سیرتمه‌سنده تیربانوب اولنلرنی ال وقزل چاچکلرنی توشنده کورگان کبی گنه کورب قاله هم بر یاقده توبه یرده بیل تگرمنلری کورنه، یاقنراق کیلساڭ ماتور اویصو یرده اویلری

تزیلوب تزیلوب اولتورغان آول کورنه باشلی.
ایندی بزده آولغه کیلوب یتدك.

ایذگو یولداش

بالالر سزگه راحت بولسون دیب صمار قرلرین سویله دم ایندی ایذگو بالانی ده سویلیم. سزگه دیدمکه ! حلیم ایله سلیم کبی نچار وخلقسز یولداشلرغه ایارمکدین هم آلارغه اوخشامقدین بیك صاقلانگز. ایندی ایته چکم صفینی اورنك قیلگز وآندن عبرت آلگز! چونکه صفی اطاعتلی تربیه لی واو یالچان وحوش طبیعتلی بر بالادر. باقچه ده اویناغانده ایبدش بولور. وهیچ خاطرگزنی قرماس. اوینی بوزماس قارشی کیلماس. امّا سیوکلی بالا اوشبو صفی ! قاراگز! صفی هر وقت اوزینی ماقتاغانلارین ایشته در ایندی بر کمگه اوزین ماقتاغاننی ایشتوقدر حوش ولذتلی نرسه بارمی؟ اوزگزنگ «خلقسز» قوشاماتی بر له آطالماقگزنی یاراتماساگز صفی کبك بولگز! سیوكلی بولورسز.

مسکین بالا

امان ربم ! رشیدنی اوقتسام یازدرسام یاکه آنك ایله سویلشسام کوکلمه ئلله نیندی آغرلق کیله در. اوزندن برسوز صورالسه مسکین مسکین گنه جواب بیره در

اگر بر یاز و یازدرلسه قولندن قلم توشه ایندی، دیب قورقوب طوراسلڭ. بوقدرغیرتسزنڭ آلغه باروی ممکین بولورمی؟ هرشریگی آندن اوزار. اول همان آرتده قالور. هر بر خصوصی امتحانده ایلڭ صوڭ چیغار. اگر مکتبدن چیقغانده ده اوشبو طبیعتده بولسه قولندن براش کیلماس. بو یله بر مسکین بولمق آچینه‌چق برحاللر.

غیرتلی بالا

یلشاسون غیرتلی بالالر! چونکه بولار وقتلر ینڭ برده بوشقه کیتوینه راضی توگللر هر وقت بیك طروشه‌لر.

صفا نی‌قدر یکل طبیعتلی اولسه‌ده بوحالده آغرلقدین یواشلقدین آرتقدر. صفاغه سوزنی ایکی‌قات ایترگه‌برده حاجت یوقدر. اوزی تلاب اشکه کرشور، وظیفه سین یولداشندن الوك اوتار. درسینی باشقه‌لردین یخشی بیلور. شونڭ ایچون ظررمکافات آلور. کوروڭز! صفابوله رشید آراسنده نه‌قدر آیورمه بار. آلار ایکسیده برگه باشلاغان بالالر بیت. صفا قیولغی آرقاسنده نیندی یخشی یاڭلشمی اوقی، املانیده‌بیك یخشی‌یازا، املاسنده برده یالغشی بولمی

قارطلارغه حرمت‌قیلغان‌بالا

مسرورنڭ حالندن بیك شادلانام. چونکه یاننددن اوتکان برقارتنڭ قولینی اوبوب سلام‌ویردی. آنی‌مسرور طانومیده، فقط قارطلرغه دائم حرمت ایتمك لازم بولغانین

یخشی بلگان. آفرین مسرور! قارتلرنك طبیعتی نچکه بولغانلقدن خاطرلرینی صاقلامق ایچون رعایت ایتمك وآلارنی الوغ توتمق تیوشلیدر. قارتلرغه حرمت ایتکانگه هرکم اعتبار ایدر. مین مسرورگه طشینده «قارتلرغه حرمت» عبارەسی برله یازولی وهر یاغی بیزەکلی ماتور برکتاب بیره چکمن. ای کچکنه اوقوچیلرم! سزده مسرور کبی بولسه‌کز هرکم قاشنده اعتبارلی بولورسز.

قارتلرنی حرمتلاماگان بالا

سوکلی بالالر! کیچه قارتلر حقنده بولغان توبا نچیلگندن مسرورگه آفرین دیگانم ایسکزده‌در. حتی هر قایوکزغه بو کورکام مثالنی کورب ایاررلر امیدنده بولوب سویله گان ایدم. لکن! آلدانغانمن! چونکه حاضر ولك یولداشکز دین بر سینه یمان فعلی اوچون جزا بیرورگه مجبور بولدم.

کیچه حبیب الرحمن قولتق تایاغی برله یورمکده بولغان برضعیف قارتقه توغری کیلدی، سلام ویرمدی وقولنی اوپمدی. بیچاره‌گه. یول صور اغاچ کورستوب یبره‌چك یرده مسقل ایتدی، قاره‌کز! نی قدر قبیح برعادت توگلمی؟ بوقارت اوشبو واقعەنی میکا یغلی یغلی سویلادی. حبیب الرحمن بوقدر نچار حالده بولغانلغندین قایغرغاندر، هم موندین صوك قارتلرغه

والوغلرغه خدمت ایتوده کیمچیلك کیترماس دیوب اویلیمن.

یالغانچی بالا

سوکلی اوغلانلر! یالغانچی‌لق حتی اوغریدنده یماندر. لکن بو یله یالغان باشقه کشیلرگه ضرر ایدونی اویلاغان یالغانچیدر. لکن باشقه‌لرغه ضرر قصد ایتمگان کچکنه یالغانچی لرده باردرکه بولار کرك اوزلرین قوتقارر اوچون، کرك برسین آلدتمق اوچون یالغانلاسه وتوغرینی یاشرسه بوده بیك یماندر، هم کچکنه یالغاندانوق ظور یمانلقلر تووادر. بر بالا هر وقت یالغان سویله‌سه توغری سوزینه هم اشانماس بوله‌لر. تکلانکز بالالر! کچکنه وقتمده شول حکایه‌نی ایشتکان ایدم، سزگه‌ده سویلیم الی.

ذاکر اسملی بر کچکنه کتوچی بار ایکان. بو اورمانغه یقین یرده قویلار کوته ایکان. کولکی اوچون کوب وقت بوری یوق یرده «بوری بار قویغه بوری تیه!» دیب قچقروب آول خلقینی جیه ایکان. آلارنی یوگرتوب کیتروگه شادلانه وخوشلانه ایکان. مونه بر کوننی چنلابوق قویلر اچینه بوری کرگان. ذاکر نی قدر «بوری بار!» دیب قچقرسه‌ده یوری چاقره دیب بلوب براوده بولشورغه کیلمگانلر. بوری قویلرنڭ ایڭ یخشی‌لرین آشاغاچ کچکنه یالغانچی نی آشاغانون آشاماغانون آچق بلمیم.

توغری سویله‌وچی بالا

سیفی‌نی ماقتاب ایتویم توگل. باری یالغان سویلودین قورقدغندن وممکن قدر طوغری سویلرگه طرشوندن آرتق شادلانه‌من. ایبداشلرینه جزا آلدرمق اوچون یاکه اوزی قوتولماق اوچون یالغانلاوچی بالالر کبی توگل هم هیچ یالغان سویله‌می، توغرینی یشرودین جزاً آلماق آرتق بولغانون بیك یخشی آڭلیدر.

بالالر! هرکشیگه، اوزندن صوره‌ماغانده برنرسه‌نی بلسه‌ده سویله‌ماو بیك کورکام اشدر، هم بر کشی‌نڭ سوزینی ایکنچی‌گه یورتمسکه کیره‌ك، اولده بیك یمان صفتدر، آنی بر کشی‌ده‌سویمس. زکی، عارفنڭ عیبن سویله‌گان ایدی، سیفی بله‌توروب عارف‌گه ایتمگان ایدی. چونکه برغاوغاغه‌سبب‌بوله‌چاغن آڭلی ایدی. فقط آتا آناڭز سزدین برنرسه‌نی صوراغانده، هیچ یاشورمه‌ڭز.

تکبر بالا

بالالر! سزگه تکبرلك حقنده الیگه قدر سویله‌مه‌دم.

بوده برکیمچیلکدر، هرکم قارشوسنده یاراماس بر صفتدر. سزگه سلام ویررگه‌ده هم سویلشورگه‌ده خورلانغان حالده کبی بریولداشنی‌سویه‌رسزمی؟ اول اوزینی هر وقتده سزگه قاراغانده اوستون اویلار، سزنی اوزی برله‌اوینارغه

ومكتبده اوزينكٔ يـاننده اولترتورغه تيكسنمس. هر
نرسه‌نی سزدين يخشی بله‌م وسزدين يخشی اشليم ديب
ماقطانور. شونلقدين بو كبرلی بر نادان كچكنه
عقلسزدين وقولندن بر اش كيلمگان براحمقدين.
اتا آناسی‌نكٔ وخلفه‌سينكٔ جانی صونمشدر.
بلكلی عقللی طرشوچان بالا هيچ تـكبر وهوالی بولماس
چونكه بلـگاندين بلمگانی كوبره‌ك بولغانينی وبلـگانی‌ده
بيك آز نرسه ايدكنی بيك يخشی آڭلار.

تكبر توگل ياكه هواسز بالا

نـافع بر بای اوغليدر. كچكنه يولداشلرينكٔ كوركامره‌گی
بلكليره‌گی، يخشيراغی هم اوينچانراغيدر.
بلكه سز آنكٔ بوحالی تكبرلی هوالی ايتارديب اويلارسز.
اصلا! نافعنكٔ اول خلقی هيچ يوقدر. ايبداشلری
برله اوينار، اوينچقلرينی آلارغه بيرب تورر، آلاراچنده
بولغان بالانی بوسی بای بوسی فقير ديب هيچ آرالامس.
اوزی باشقه ايبداشلرينه قاراغانده اوتكنراك بولسه‌ده برده
تكبروهوالی وباشقه ايبداشلرينه اوستون بولوی بـرله‌ده
ماقتانماس. بوسببدن بتون مكتب بالاسی آنی سويه‌ر. هيچ
كم آندن طويماس. بالالر! سزده نافع كبی بولـڭز! كبرلی
وهوالی بولماڭز. يولداشلرڭز حرمت هم محبت ايدر.

صاف کوکُللی بالا

بر نیچه یل الك صنفمده بر کیچکنه طاهر اسملی بالا بار ایدی. کوکلی صاف بولدیغندن بارچه صنفداشلری بیك سویه لر ایدی. آناسی کوب وقت سرخاو یاتدی؛ آناسی ایچون شول قدر قایغردی که حتی اوزی سرخاو اولدی.

یالان آیاق، کییمی یرتق پرتق و آچلقدن حالی خراب بر خیرچی گه اوچراسه اوزینك نی قدر قارنی آچ بولسه‌ده رزقینك یارطیسن بیرر ایدی. باشقه بالالر کبی حیوانلرغه‌ده هیچ جفاء قیلماس ایدی. چونکه کوکلی صاف ایدی. حیوانلرنك بزگه ظور خدمتلری تیدکنی بیك یخشی آڭلی ایدی.

بوزق کوکُللی بالا

صالحنی قاراساق طاهرنك بتونلای کیرسیدر. آنك حسته‌لرگه و محتاجلرغه هیچ شفقتی یوق، وآلارغه یاردم ایتیم دیب کوکلینه‌ده کرمی. هم آتاسی کوب آیلاردین بیرلی سرخاودر: صالحنك وظیفه‌سی آتاسنی تربیه‌له‌مك و اویده تورمق اوی اشلرنده شفقتلی انکاسینه بولشمق ایدی. امّا اول اورامده اوزی کبی اتگه اوخشاغان بالالر برله اوین اویناب اوتکاره‌در. برکوننی شوندی اوزی کبی اتکه اوخشاغان اوچ دورت بالا برله مسکین بر ماچی بالاسینك قویرغینه یب تاغوب اوستینه طاشرلار اغتوب اوله‌ر حالده رنجتکانلرینی

کوردم. قزغانچ ماچی بالاسی بعرلراوزلرلك طاوشده میاولاب قاچا ایدی. لکن اول بدبحت مرحمتسزلر توتوب همان طاش ارغته‌لر ایدی. آخرنده مسکین بالاچق ماچی، طاش تیوینه توزماینچه جان بیردی.
بواشنی کورگان کشی بولارنڭ صووق بغرلی اولدقلرینه حکم ایدر ایدی. ای بالالر! بوندی انصافسزلر برله اویناودین صاقلانڭز! چونکه کشی کم برله اویناسه شونڭ خلقین آلور، آندن هیچ قوتولماس.

اوغری بالا

کچکنه بالالر! سزگه «اوغری» دیسه‌لر، موندنده آغر طویلغان سوز بولورمو ایدی؟
بلام ایندی، هیچ برگز اوغری ایسمی برله، ده‌شتوره‌سکز کیلماس، ای بالالر بواوغریلقنی کچکنه‌لکدین اوگره‌نوب ظورایغاچده طاشلی آلماغان بیك‌کوب بالالر باردر. مونه شولارنك برسیده فاتحدر. آقچه‌اوغرلادغندین کیچه کیچ پولیسه آلوب کیتکانون ایشتکانسزدر؟ یاشی همان سکزده گنه بولسه‌ده اوزی اوغریدر. آچ کوزلیدر، شیکر، کانفیت، وباشقه طاتلی نرسه‌لر آلمق ایچون آناسینك آقچه‌سین اوغرلیدر.
مکتبده‌شریکلرینك قلملرینی اوغرلاوایچون تنفس وقتنده

حیله یاسار واوینچق لرینی اوغرلار، اورامده وبازارده صاتوچیلردن اوینچق وآشامق اوغرلاغانده طایاق آشار. بر باقچه‌ده یمش کورسه همان کوزی قزبقنه توررر. فاتحنڭ بوحالی اوزین نی حالگه قویه‌چاغی هر قایوکزغه معلوم. اوسکاچ نی اوغرلار، شونڭ برله حبسکه‌ده کیتار. لکن بو سبقدن فائده ایتسه نیندای بختلو اولور ایدی.

انصافلی بالا

سوکلی بالالر! کشی‌نڭ اوز مالی بولماغان نرسه‌گه قولن سوزوی یعنی بره‌ونڭ مالین یاکه طعامین آلوی کیلوشلی اش بولماغانون اوزڭز کوردڭز. لکن بر کشی بر نرسه‌تابوب أیتمی صاقلاسه اوغری بولوره‌ی؟ بوده یمان صفت بالالر. چونکه قایتارب بیرمك اوچون ایاسون ازله‌می یانندە صاقلاسه اولده اوغریدر. عبرت آلڭز! سزده عبد الرحمن کبی اولڭز! اوتکان کون مکتبدن اویینه قایتقانده بر نرسه تابدی، اولده بر آقچه یانچی‌غی ایدی. واچنده قرق صوم اون تین آقچه‌سی وار ایدی. بو آقچه عبدالرحمن اوچون بایتاق‌صوما ایدی، آنڭ اورننده‌باشقه بالا بولسه ده‌شمی طنمی کسه‌سینه آلوب طغار ایدی. لکن ادبلی بالا اوز مالی اولمادیغندن یانچی‌غی بر له برگه حلفه‌سینه

کیتورب ویردی. یانچق‌نی جویغان آدمنی تابدیلر اوچ بالاسی برله بر خاتونینی کوچکه تویدروب توره تورغان کشی ایمش. اول آقچه‌نیده بار بالا چاغالری برگه جیولشوب اوراق اوروبغنه تابقانلر ایدی. اگر عبدالرحمن ادبلی بالا بولماسه بلکه‌اوراقچینک‌بالالری برگه تلف بولور ایدی.

ایذگو توغان

بر برسینی سویوب وبربرسی برله تاتو اوینی تورغان توغانلر قدر کوکللی نرسه برده یوقدر. ثابتگه قاراڭز کچکنه توغانی ساجدگه نیچك یومشاق قیلنور. مکتبدن کیلگاچ نیچك بوقچه‌لرین صالدیرر. اگر یغلی باشلاسه قوچاقلار. یورتور یواتور، انکاسینك کچکنه قرده‌شین اوزندن آرتق‌سویگانین کورسه‌هیچ کونله‌شمس. انکاسینك اوزنیده، ساجد قدر سویگانین بیلور. آناسی ساجدنی قوچاغینه آلوینك سببی ساجدنك کچکنه‌رەك‌بولووندن ایدکنی آڭلار. بر توغانلرغه هیچ وقت بر برسندن کونلشماو تیوشلیدر. وبربرسینه قارشی کیلماسکه طرشوب الوغلر کچکنه‌نی قاره‌مق وکچکنه‌لرده الوغلرنی سویمك تیوشلیدر. اوی اچنده بو حالده بولغانلر هر قایسی بختلی بولورلر.

صاندوغاچلر

برقوش طوتقوچی یازکونی بیك کوب صاندوغاچ توتقانده
بارینده چیتلكلرگه یابوب قویغان. چیتلكده‌گی
صاندوغاچلر توتقون بولغانغه قایسی یامانصولاب قایسی
قایغروب صایراشا باشلاغانلار، لکن شولار اچنده بر
صاندوغاچ بوته‌ن‌لرندنده بیگرك اینتکگان، چونکه اول
اوزینك ایبداشندن آیرلغان. اول کون تون اینتگوب
یغلای یغلای باصوغه قاراب صایراغان. آخیرده اول
اویلی باشلاغانکه مین یغلابغنه قایغودن قورتوله آلمام
میکا بر حیله تابارغه کیره‌ك. بلا کیلگانده تیلی کشی گنه
یغلی، اما عقللی کشی حیله تابوب بلادین قوتولا، مین
یونلابره‌ك صایراسام بلکه مینی یبه‌ررلرده دیگان. شوندن
صوڭ اول اوزی بلگانچه بیك ماتور صایری باشلاغان
قویاش چیقغاچ صایری باشلاب کون بویی صایراغان
لکن صایراوی برله اوزینڭ تورموشین بیگره‌ك آورایتغان
چونکه آنڭ ایبداشلرین نچار صایرغان اوچون بارنده
چیغارب یبارگانلر . ماتور صایراغان اوچون بونی
نغتوبراق صاقلاغانلار، هم یخشی صایراغانلقدین بیك قدرلب
توتقانلار، برنیچه وقتلردین صوڭ آیرولغان ایبده‌شی‌ده
مونڭ یانینه طوطولوب کیلگاچ برگه تنچ عمر ایتکانلر.

اتچ

بر وقتده اتچ تیرس آغاروب جیم ازله گانده تیرس اچنده انجو تابقان. شوندن صوك «بیگره‌ك قزق بوکشیلر اشبو نرسه‌نی ئلله‌نیگه‌قو یوب قیمت آلالار. مین‌مونك‌اورنینه آر په‌بو رتگی‌تابسام‌موندن آرتغراق سو ینور ایدم» دیگان مونا بلمـ[illegible]شی لرده شولای ایندی. اوزلری آڭلاب بلمگان نرسه‌نی بارینده یوقغه قویه‌لر.

اینگو قارت

اش‌اوستنده آق صقاللی قارت، اوغلی بـرله بـرگه باصوغه خدمتچی‌لرین قارارغه چقغانلر. خدمتچلرنك اشلارینی کوروب قارتنك اچی پوشوب «مین آلتمش بش یاشگه یتکان بولسامده سز یاشلردین آرتق اشلیم دیوب اوراق آلغانده، اوزندن یاش‌کشیلر دین آرتق اورغان. اوغلی آنی کورب «ای اتی سین قارتایساڭده بوکو چـك قایدن قالدی؟» دیگان. قارت ایتـکان «ای بالام! بالا چاغمده شاد یاخسرتلی کونلرمده تمن الله غه‌اشانه کیلدم. شوکارکوره مینم کـوڭلم الیـده آچـق. یـالقاولانمـای اوز اشمنی اوزم توگاللنـدروب اشـلادم. شوکـار کـوره تنمـده کـوچم قالغان، هم‌الله‌تعالی نی اونتمای طاعت وعبادت قیلدم. کشی برله بیك تاتو توردم. شوکار کوره کوڭلم بیك صاف طنچ. ای اوغلم! سین‌ده شولای منم کبی یخشی تورساڭ

اللهغه‌و بنده گه‌یارارغه‌ ترشساك‌ مینم کبی راحت عمر ایلرسك بختلی بولورسك » دیب .

صالقون چیشمه

کوب بالالر آول قارشنده اویناب یورگانده بر بالا بیك اسسی لانب تیرله‌گانلکدین بیك اچاسی کیلگان صو قایده بار ایکان دیب اویلاغانده توبانده چیشمه بار ایکانی ایسینه توشوب چیشمه‌نك یانینه‌یوگروب بارغان. هم اسسی‌لنگان کویی چیشمه‌نك بوز کبی صالقن صوین اچکانده آزغنه یال ایتایم دیب آغاچ آستینه یاتقان. بر آزدین صوك تنی بیك اورتا باشلاغان. هم طوکوب قالتراب کیتکان، شوندن صوك کوچکه اویگه قایتوب توشاککه یاتغان، اوچ آطنه آورغان. ترلگاچ آناسینه «اول صوونك یمانلغنی بلسام اچمگان اولور ایدم » دیگان آناسی «اول صودن توگل اسسی لای اچکاندن آوردك، قای وقتده بولسه‌ده تیرله‌گان کیلوش صالقون صو اچارگه یارامی» دیوب نصیحت ایتکان .

کونچی بالا

مین عجبگه قالام، فریدنیك بوقدر یوزین یمسز له‌ندره‌ایکان قاره‌ کز نیچك تیبنوب تیبنوب یغلی ، اوزنچه بر بر نرسه گه آچیغلانغاندر ایندی. لکن آرتق قیلانه . آ !

مونه سببن آڭلادم. کیچکنه توغانی واحدگه مدرسه‌ده عقللی

اولتورسون اوچون اناسی بر آلما آرتق ویرمش ایدی، شوکار کونل‌شکان. قاره سین آنڭ شونی بلوب یاتوین انکاسینڭ آلما ویروی کچکنه توغانین سوندرر اوچون ایکانون بلمیدر. یدی یاشینه‌یتکاچ آناسی واحد که‌ده شولای بولور. آناسینڭ بوکون فریدنی آزقوچاغینه آلوی‌وآزسویمگی واحدنی آرتق‌سویدکندین‌توگل، بلکه اشنڭ‌شولای تیوش اولوندندر. بالالر! کونچی بولماگز کونچیلك بیك یمان فعلدر. بر بالا یخشی یماننی آیره باشلاغاچ آنی شولای ایت بولای ایت دیه‌رگه‌حاجت یوق عقالی بالاغه براش قوشلسه حاضر آنی اشلار.

کویاز بالا

بالالر! کویاز دیگان نیچك بولا؟ بله‌سزمی؟

کویاز بالا، اوزن‌ماقتاونی سویار، هروقت یگا کییم‌یگا چیتك‌کیه‌کنی‌سویار، بورکنی‌قنغرکیارهر وقت‌قوبشی‌لانو-نی‌سویار. کویازلك‌کشی‌اوچون برکیه‌چیلك‌در. آ کارعادتله-نودین‌زنهار اوز گزنی صاقلاگز. یخشی قیمتلی کییملر کیمك هم‌بیتلرینی‌بیزه‌مك‌وکیره گندین آرتق‌یوونمق‌نی‌قدریخشی توسلی بولسه‌ده چیگندین آرتق بولوی ایله‌تیشسزاش بولا-در. رشید شوشندی بیك قوبشی، مکتبکه کیلگانده ماتور ویخشی بوقچه برله بارونی، هم هر بر اشنده میلیونلرغه

حوجه بولغان بر بای اوغلینڭ قیلنشی برله قیلانمقنی تلیدر.
مکتبگه کیلگاچ سورتنگان ایسلی مایلاری جاعنغان پامادا
لرینڭ ایسی برله یانینه‌ده کیلوب بولمیدر. بوکچکنه
افندی یاماولی بوقچه برله‌ده یوریسی کیلمیدر. بلمیدر
بیچاره آتاسی کوننده ۱ صوم ۲۰ تین آقچه تابوچی بر فقیر
اشچی ایکانینی، آناسینڭ یاماغان بوقچه‌لری ایله مکتبکه
بارغان بالا، رشید دین نیچه مرتبه آرتقدر.

کویاز توگل بالا

بر کوننی ایڭ پاك کیینمش ومکتبده ایڭ عقللی بولغان
بر بالاغه مکافات اولسون دیوب بر کتاب بولەك ایتوب بیردم.
بن آنی هادیغه ویردم. چونکه‌هادی کویاز بالا بولما-
دغندن هرکم آنی ماقتیدر. آناسینی مشقتلمز
اوچون وکییمنی یاماب زحمتکه توشماسون اوچون
کییمینی هیچ برتمیدر. اون یاشینه یتکانده بر بیرەم کونی
آناسی بیشمت تگارگه‌تله‌مش. لکن هادی شول‌حقده بر نیچه
سوز سویله‌مش «ای شفقتلی آنام رحمت بیشمت تکمك
بولوب، کوکلمنی بیك شادلاندردڭز. لکن اوتکان کون
آتامنڭ اوستنده‌گی جیلانون کوردم. اول مسکین آنڭ
برله‌قش اوتکاره آلماس، بیك یوقه‌در. لکن مینم اوستمده‌گی
بیشمت قشقه یاراقلی بولدیغندن بکا آلاچق آقچه‌غه آتامه

بر بیشمت تـگولسه بیگوهك کوڭلم تنچلار ایدی » .
کوردکز بالالر ! پاکلـگی هم کوڭل صافلغی بر له بر گه کو یاز-
لـگیده یوقدر. نه گوزل بالا .

سر صاقلاغان بالا

عرفان نیندای خوش بالا. کورگانین ایشتکانون هیچ کمگه سویلهمی . اگـر آلدنده بر سر سویلنسه (سرمنی باشقهلارغه سویلر) دیب هیچ قورقرلق توگل . یمان بالالر کبی براونڭ سوزین ایکنچیگه ایتوب اوی اچن بولغاتوب یورمی . بوندن بر نیچه آطنه الك بر خاتوننڭ اویینه بارغان . اول کون اویگه براو کیلوب الـگی خاتون بر له تاوشقاوغه چیغارمش. بو یمان کشی کیتکاچ خاتوننڭ اوینه سر آلمق اوچون هر قایسی کورشیلری طولمش. لکن خلقسز کشی بو حاتوننڭ قردهشندین بولغـانغه هیچ سرنی باشقهلرغه چیغارهسی. کیلمهگان . کورشی خـاتونلر اوزلرنچه عرفـان کچکنه اول ایتوردیه واقعهنی آندن صورامشلر . لکن بزنڭ عرفان سر صاقلار بولدیغندن کورگانینی وایشتکانینی هیچ کمگهسویلهمهگان کورشی خاتونلرده امیدسز شیطان کبی اویلرینه کیتمشلر .

سوز یورتکان بالا

قاراڭز ایندی مفتاحغه، عرفان کبی سر صاقلاماوی اوزینه نی قدر زیان. بو حالندین اوزیده جزاسینی تارتمش . مونه‌بر کوننی مفتاح اتکاسینڭ ۲۶ صوم آقچه‌سی بولمش . بونڭ نیچکده قوناقغه‌باراسی بولمش. لکن آولده آقچه صاقلی تورغان کاسسه‌لر یوق، شونلقدین یاشرر گه دیب اورن ازلی باشلاغان. مونك باقچه‌سنده بیك اوزون آغاچ‌بار ایکان شونك تو بینه‌کومکان. مونی الگی‌یمان بالا مفتاح قاراب تورغان. آتاسی کیتکاچ بالالر برله باقچه‌ده اویناغانده «آتامنڭ آقچه‌سین قایده ایکانون بله‌سزمی؟» دیکان. بالالر «بلمیمز» دیکانلر. مفتاح «مین‌بلام دیگان» بالالر «بلمی‌سكڭ» دیوشکانلر . مفتاح «کیلگز بحث قیلشامز فلان آغاچ تو بنده‌بولمه‌سه سز مڭا قولـگزده‌غی چبرقـگزنی بیره‌سزمی؟» دیگان. بالالر «بیررمز» دیگانلرشوندن صوڭ بارب آقتارب قاراسالر آقچه شونده یاته . شولای بر نیچه کونلر اوتکاچ مفتاحنڭ آتاسی قایته. بارب آغاچ توبن قاری. مسکین آتا نی‌کوزی برله کورسون، آقچه آغاچ توبنده‌یوق. آتاسینڭ آقچه‌سی یوغالوینی مفتاح، اوزینڭ سوز یورتکانلگندین بلوب نی قدر قایغرغانلغینی بلورسز. آتاسنده یغلاتقان اوزیده آچ قالغان .

آقچەنی ، بالالر اوز آرا سوزلشکانده اوغریلار تکلاب
توروب صوکندن اوغرلاغانلر ایمش .

دوامسز بالا

کامل آلتی یلدن بیرلی مکتبکه باراه ایندی اون ایکی
یاشندەدر . « اول ایندی نی قدر نرسه بلگانلر . مینده آنك
کبی بولسامچی » دیورسکزمی؟ سز گەده آنك بلگانون
بلورگه کوب وقت کیرەك توگل. چونکه اول اون ایکی
یاشنده بولسەده ومکتبکه یورسەده اول قدر ایتورلك
توگل. حتی اوقوغانده‌ده چیتنلك برله گنه اوقی . یازغان یازونده
نی قدرلی یاکلش بوله. ایللی سوزنك یکرمی سیگنه درست
اولەدر . سز ایتورسز ایندی « حلفەلر آثاربر نرسەده
اوگرتمدیلرمو ایکاننی دیوب؟ » . اوگرتدیلر شاگردلرم.
کشی گه کورستکاننی آشکارده کورستدیلر. لکن مکتبکه
دوام ایتمدی. آطنەنك نیچه کوننده مکتبده بولمادی. شونك-
اوچون اوگرتکاننی حاطرنده توتمدی .
دوامسز بالالرنك بر نرسه اویرەنه آلمەیه چقلرینی ونادان
قالاچقلرینی ایسکزدین چیغارماکز .

داوملی بالا

رفعی اون یاشنده . مکتبکه یوری باشلاوینه دورتگنه
یل اولسەده همان کاملدن بلگی کوبدر . رفعی اوقی ،یازا ،

علم حساب بله ، املاده هیچ یاکلش یازمی. آفرین رفعی! یاشاسون بوندیلر ! بو آیورمه نرسه‌دن؟ رفعی حسته بولماغانده‌یا که‌ظورشعل برله آتا آناسی مکتبدن قالدرمغانده هیچ بارمی قالماس. بو بالا حلفه‌سینك هر درسندن فایده‌لنوب طرشوی آرقاسنده آلغه کیتمشدر .

طرشلق یخشی اویره‌نونك برنچی شرطیدر . شونلقدین مکتبدن قالمایچه هروقت طرشقان شاکردلرگه « حسن حرکت » مکافاتیده ویرله‌در . رفعی گه‌ده بو مکافاتنی ویره‌چکمن . سزده رفعی کبی بولکز . بالالر ! مکتبدن هیچ کون قالماکز کیله‌چك کونلر کزنی یاقترتوچی سعادتکز اوچون اولور .

مکتبکه کیچگوب کیلگان بالا

سوکلی بالالر ! یاز کونلری مکتبنك سیگز یارم ساعتده آچیلغانون بله‌سز . بو حالده ، دیمك که صدرینك ساعتی آرتده‌در . چونکه هرکون ساعت طوقز یارمده‌یا اونده کیله‌در . مکتبکه کیچگوب کیلگان بر بالا اوچون حلفه ، سویله گان درسلرینی ینه قایتارب سویله‌مس ، اول بالاده اوّلده سویله گان سوزنی اونوتقان بولور ، شونلقدین شریکلرندین آرتقه قالور . نی خورلق ! قایسی آتالار و آنالار بالالرنك یارتی ساعت کیچگوب بارولرینی کچکنه

دیب اویلاسەلر بو اویلری بیك الوغ خطادر. بالالر! اگر آدم بولیق دیساگز، هیچ کیچکمی مکتبدەبولوگزنی تلیمن. طرشگز بالالر کیلەچکگز اوچون آزقدر.

وقتندە کیلگان بالا

جودت نی وقتندە کیلمیسلگ دیب نیچك آچولانورسلگ آتا آناسی، وقت قیمت ایدکنی یخشی بلدکندین مینوت کیچکدرمی یبرەلر. جودتدەیولدە اویناشدرغالاب عمرین اوتکارماس، هر وقتدەدرس باشلانغانچی مکتبدەبولور. شول یاشندە گنە اولوب نی قدر بلگی باردر. کم قزقماس موندی بالاغه؟ مونگ اوچون اوزینی هم آتا آناسینی تبریك ایدەمن. هم اشنی آگلاب صدریدە جودت کبی اولور امید ندەمن. بو یخشی خلقلرغه باری کچکنه وقتگزدە آلشه بلورسز بالالر! موندین بشقه دوامچیلاق قیمتلی بر نرسەدر، بر اشنی بولدرر اوچون دوامچیلق کیرك بولغانلغینی آلدەکورەچکسگز.

قزان شهری

قزان شهری روسیەدەگی شهرلرنگ اورته درجەلرندین اولوب ایسکی شهرلردین صانالمقدەدر ۋولگا ایدلی‌نگ قویاش چیغشندە، صولدن ۋولگا نهرینه توگله تورغان کازانکا صووی بویندە ۋولگه ایدلینه یدی چاقرم قدر یردە اولترمشدر. بریوز قرق ملگ قدر کشی سی واردر.

هم بر اونیۋیرسیتیتی توقسان بر ملڭ جلد کتابی بولغان کتبخانه‌سی ، ایکی ایرلر وبر قزلر مکتب اعدادیه‌سی هم خاتونلر اوچون بر مکتب عالیه‌سی بار. اون مسلمان مدرسه‌سی بر نیچه مکتب‌لری بار. اون آلطی مسجد شریف قرق آلتی چیرکاو، روس ومسلمان مطبعه‌لری واردر. ومسلمانلرنڭ تلنده (خان مسجدی) اسمنده یورگن تاتار خانندین قالغان بر مناره‌سی باردر. قزانده بویاو، صابون، کون، الیکتریك، تیمر و باقر زاۋودلری و باشقه فابریکلر باردر. قزاننڭ سوداسی یخشیدر، یللق ایللی اوچ میلیون صوملق اشلنگان نرسه چیغادر.

کوز کونلری صولر آزایغانده سودا اورتااولسه‌ده یاز وهم جای کونلری هواسی یخشی وصوکوب بولغاندن اول وقتلرده بیك یخشی آلش بیرش اوله‌در. روسیه مسلمانلری ایچون هر تورلی کتاب بو شهرده باصلوب چغادر.

چتق یوزلی بالا

قاراڭز بالالر! کاشف نیندی یوزینی صتوچان. اول نیندی یمان حال! نی قدر تمسز صفت! نرسه‌ڭ بار؟ دیوب صوراغانده بر جوابده بیرمی. بر کونده آناسینڭ سوزینی تڭلامادی و آناسی آچار بیك آچولاندی. کاشفده طاوس قوشی کبك تکبر بولغانغه آناسینڭ بو سوزینی کوته‌ره آلمادی،

اوپکه‌لب توروب اوچ آلورمن‌دیگاندر. بر نرسه بولسه اوینك بر پوچماغینه کروب بوکشایب اوبکالب اولترغان بولا. کمنك ایسی کیتار دیه ایکان صوك. لکن توزاقغه کم اله‌کدی؟ بیك یخشی تورسون، آناسیده تنچلاب بتون اوی خلقی راحتلندیلر. کاشف آشاوغه اچوگه‌ده اوپکه‌لب کیلمه‌دی. بیك یخشی. آشامی اچمی یاتار.

شولای آشامی اچمی یوقلارغه یاتقان ایدی، ایرته‌برلن کاشفنك توسینك چتغی بتکان. آناسینه «انکایم قارنم بیك آچ مکا آشارغه بیرسه‌نه» دیب جالندی. ای کاشف! بو خلقکنی طاشلارغه طرش!.

کولچ یوزلی بالا

لطیفنی کولچ یوزلی بولغانغه نیچك کوکلم یقین کوره. بو بالا شایارغان اوچون خلفه سندین کوب وقتلرده جزا آلسه‌ده لکن خلفه‌سینه هیچ اوپکه‌لمس، وهیچ طارلماس. وکاشف توسلی خلقسز توگل، توسینی هیچ بوزماس اوزینك فایده‌سینه ایتکانلرین آکلار. عبرت آلکز.! یخشی بالالرغه هروقت شولای بولورغه کره‌ك. لطیف‌نك گرچه شایاروی بولسه‌ده آچیق یوزلی بولغانغه هر کم یاراتا. بالالر! سزده لطیفنك خلقن وفعلن یاراتاتورغانسز؟ سزگه «مونه کولچ یوزلی بالا» دیب ایتدره‌سم کیله‌در.

شایان بالا

عاشر ، برشایان بـالادر . باشقه خلقلر کبك بیگوك یمان بولمەسەده همان عیبلرلك بر نچار اشدر . بوخلقنی قویوی یکل بولغانغه ا گرتاشلاسه اوزیدەراحتلنورایدی. عاشر، بیك شایان ایدی همان شول فعلده می ایکان؟ چونکه کچکنەوقتنده بیك قاتی جزاسینی تارتقان ایدی. حکایەسنده سویلیم ألی. برنفیسه اسملی خاتون اوی بوینده اولتورغانده عاشر بوحاتوننی قورقتماقچی بولدی. حاتوننك یانندە بر اتدەبارایدی. عاشر قولینه ماچی آلوب بالـکونغەچیغوب حاتوننك قورقغانینی کورراوچون صوزلوب یاتوب ماچی ارغتور، لـکن ماچی ترەزه اوستینه یابشورده اتدن قورقوب کیری بالـکونگه منگانده عاشرنك یوزن طرماب بیتنی قاناتور ومیاولاب اوزی قاچار.
آناسی عاشرنك یوزنده بوقدر تیرەن ترمالغان ترناق ازلرین کورب شاق قاتار. مونه عاشر نفیسەخاتوننی قورقتدی .

شقسز ببکه

جای کونی کون بیك ماتور ایدی . باصوده آرش صولی یاشـل ایدی . یاشـل بولـونلرده پچـان کیبـانی صالغان باصولر ، بولونلر تیرەسندن الوغ اورمانلار چرماب آلغان واورمان اورتالرنده تیران کوللر بار .

آنده ایسکی آلپاوت یورتینی قویاش یاقترتوب تورا .
وآنی تیران کاناولر ایله‌چرماب آلغان‌ایدی، قویمه‌دن صوغه
چاقلی آستنده کچکنه مالایلار قاچارلق اوزون ارکمان
یافراقلاری اوسکان ایدی. مونده بر اوردك، اویاسنده
یمورقه اوستنده اولتوره. بالالری چیقغانچی آکار برده
قوناق کیلمگان. شونلقدین بیك یمانسو بولغان. بوتەن
اورده‌کلر آرکمان آستنده باقلداب اولتورونی سویمایچی
کولده یوزونی یاراتقانلار، بو اورده‌کنك یمورقه‌لری
برسی آرتندن برسی یارلا باشلاغانلار. ببکه‌لری یمورقه
اچندن‌باشلارن‌چغاروب‌پیپ‌پیپ‌دیب قچقرشاباشلاغانلار.
آناسیده باق‌باق دیب آلار برله کوکل یواتقان. ببکه‌لری
یاشل یافراق آستنده ارلی بیرلی اوینی باشلاشاغانلار
یاشل توس کوزگه فایده‌لی دیب آتالاری آلارغه تله گانچه
قارارغه یوررگه رخصت بیرگان. ببکه‌لر دنیانی کورگاچ
ظورلغینه ایسلری‌کیتکان. آنالری موکار قارشی «ئلله‌سز
دنیانی باری شوشیغنه دیب بله‌سزمی؟ یوق، دنیا آندنده
ظور، اول دنیا باقچه‌نك آرغی یاغنده‌ده بار، آنده آلپاوت
باقچه‌سی‌بار آنده مینم بارغانم یوق الی» دیگان شوندن
صوك «سز بارگزده مونده‌می؟» دیب صوراب تیره یاغینه
قارانغان «یوق بارگزده توگل ایکان الی ، اویاده ایك

الی اویاده ایلڭ ظور یمورقه یاتا ایکان ، بو قایچان چیغار صولڭ ؟ مین آنده اوطورب آردم ایندی » دیب صوقرانه صوقرانه اویاسینه اولتورغان . بر کوننی قوناق بولوب بر قارت اورده‌ك كیلگان‌ده « نیحال یاته‌سلڭ نیچك توره‌سلڭ ؟ » دیب صوراشقان . بو اورده‌ك « عجب بر یمورقه‌م بیلك اوزاقغه کیتدی ، هیچ اوالمای ، قارا آلی » دیگان . بو قوناق » چقغانلاری بیک ماتور آتالارینه اوخشاب توغانلار ایکان ، قایاالی اوالماغانونده قارایم » دیب کیلگان . شوندن صوڭ قارت اورده‌ك « ای الله خراب بولدق ، بو سینڭ یمورقه‌لڭ توگل ، کورکه یمورقه‌سی . مینی شولای بر کورکه یمورقه‌سی باسدوروب آلداديلر . آلار ، حکمت صوغه کرمی لر ایکان ، مین آلار اوچون قایغردم . بی چاقلی قچقردم آلایده صوغه اویره‌نه آلمادم . بو یمورقه‌نی تاشلاده چقده کیت . تگیلاری بر له بر گه راحتلنوب یوز » دیب کیتکان .

بایتاق اولتورغاچ ظور یمورقه یاریلغان . ببکه‌سی اوزاقلامی پیب پیب دیب چقغان . لکن بو ببکه بیلك ظور ، بشقه‌لری کبی توگل . اول کورکه چبشی می بر سه چبشی ایکانینی تیز کوررمز . ایکنچی کون هوا قویاشلی بیلك هیبت ، قویاشنڭ نوری یاشل چیره‌ملکنی بیلك بالقتا ! آتا اورده‌ك ، ببکه‌لری بر له

کاناوغه بارغانده چاپ ایتوب صوغه سیکروب توشکان پیب پیب دییشوب اورده‌ك ببکه‌لر یده برسی آرتندن برسی صوغه سیکروشوب توشکانلر، صو چایپالوب باشلاری اوستینه منگان، آلار تیزوك قالقوب چغوب بیك هیبت یوزه باشلا- غانلار ، آیاقلاری اوز آلدینه یورگان کبك بولغان، شقسز ظور ببکه‌ده یوزگان، آناسیده کورکه بالاسی توگل ایکان دیب تنچلاغان . آیاقلارینده نیندی هیبت یورته بو اوز بالامدر، شقسز دیلار ، جونلابره‌ك قاراساڭ اول بیك شقسزده توگل، ایده‌ڭز منم برلن « مین ایندی سزنی کشی آراسینه آلوب باریم ، سز میکا یاقنراق تورکز، براو براو باصماسون ، هم ماچیلاردین صاقلانگز دیب وعظلب آلارنی اورده‌کلر آزبارینه آلوب بارغان . آنده ایکی اورده‌ك بالالری بر بالق باشی اوچون ازغشوب بیك شاولاشالر ایکان. لکن اول باشنیده آلارغه بیرمایچه‌ماچی آلغان . « مونه دنیا اشلاری، شولای بولا ! » دیگانده آنا اورده‌ك بورنین اوچلاندروب صوزغان ، آنڭده بالق باشن آلاسی کیلکان ایکان . بالالرینه « ایندی آیاق اوستنده نق تورڭزده تگی قارت اورده‌ك بلن ایسانلاشگز اول مونداغی بار اورده‌کلردنده آرتق، اول بیك جواش، آندان آری قاراڭز. آنه آنڭ آیاغنده قزل چوپره‌ك بار،

بوکوب اورداکه تیه تورغان بیلگی توگل ، خوجه‌سی آنی جویاسی کیلمه‌گاننگ بیلگی‌سی، ایندی طرشگز آیاغگزنی آرقلی باصماگز یخشی اویره‌نگان اورده‌ك کبك جایوب قویگز ، قاراگز ! مونه بولای ایتوب باشگزنی سلکگزده باق باق دیب قویگز » دیگان . اول ببکه‌لر آنالری قوشقانچه قلنغانلر. بوته‌ن اورده‌کلر ایلانه‌لرینه قارانوب « مونه قاراگز طاغی یاگی اورده‌کلر کیلدی، آلاردین باشقه‌ده بز یتارلك ایدکاه باصه ، بو حالگه بزنگ توزه‌ر حالمز یوق، برسی‌بیگرك‌شقسز » دیوب‌سویاشکانلر شوندوق بر اورده‌ك کیلوب تشلیده باشلاغان. آنا اورده‌ك « تیمه‌سه‌گزله! اول بر گزگه‌ده تیمی ایچ دیگان» چوپره‌کلی قارت اورده‌ك آنا اورداکه « بولار بیك ماتور بالالر ایکان، تیك برسیگنه کیلشمه‌گان. سین آنی توزه‌تسانگ یخشی بولور ایدی » دیگان. آنا اورده‌ك « حضرت ایندی آنی توزه‌تور حال یوق شول ، الله بیرمگاننی بنده یاسی آلماس، بولای مین آنی اوّلده یخشی اوسوب صوگندن کچره‌ك بولور دیب اویلیم، اول یمورقه‌ده اوزاغراق توردی ، شوگار کوره شقسز ، هم اول ایر بالا، شقسزلغینگ زیانی یوق، آنگ کوچی کوب بولور دیب بلام. شونگ برله عمری اوتار، دیوب سویله‌نه سویله‌نه بالاسینگ باشنداغی

یونون سیپاغان ، باشقه ببکه‌لر اویلرنده کیچ تنچ یاشه‌گانلر ، لکن مسکین شقسز اورده‌کنی کم بولساده قیورستقان ، صوقغانلر ، تشله گانلر ، بارسیده آنی یمسز ظور دیب سویمگانلر . آتاکورکه‌ده آ ثاپادشاه وفارزلی کویمه کبی قباررونب آگار توغروق آطولوب باروب گورلداگان . مسکین ببکه قایا توررغه وقایه باررغه‌ده بلمگان. اول ، شقسزغه کوره قوش آز باربداغی‌لر باریده آندن کولگانلر . شونلقدین اول مسکین هر وقت قایغوده هر وقت اویده یورگان ، آلی نیچکده اوتکان . لکن بارا بارا اشلر بیگره‌ك نچارلانغان. بیچاره ببکه‌نی بار فرشلرده قوغانلار آغا انیلریده سوککانلر ، « بولماسه سینی ماچی توتمی » دیوشکانلر . حتی آنی تویدره تورغان قزده آیاغی برله تیبکه‌لگان . شوندن صوڭ اول قاچارغه اویلاب قویمه آرقلی قاچوب اوچوب چقغان ، قویمه طشنده‌غی کچکنه قوشلر قورقشوب اوچقانلر ، بوده کوزین یوموب بوکر گانده قر اورداکلری طوره تورغان صازلقغه یتکان آرغاناقدین اول کون فامش آراسندین چقماغان ایرته‌گوسین بوده چیغوب هم قر اورده‌کلریده کیاوب یکا ایبداشنی کورگانلار ، هم « سین کم بولاسك » دیب صوراغانلار . اورده‌ك ببکه‌سی تورلی یاقغه ایلانوب بلگان

قدر باشین ایگان قر اوردەکلری «سن بیك شقسز ایکانسك بزنك آرادین خاتون آلماس‌سك لکن بز گه زیانك یوق» دیوشکانلر، اول مسکین گه قایده ألی او یلەنو، آ کار قامش آراسنده طنچ یاتوب صاز صوینی ایچارگه رخصت بولسه شول بیته، شولای ایتوب ایکی کون یاتقان وآنك یانینه ایکی آتا قر قازی کیلگان، آلار آ ثار ایتکانلر «طکلا ألی ایبداش! سین شقسزلغك برله بزگه اوخشایسك بزنك برله بر یردن بر یرگه اوچوب یوریسك کیله‌مو؟ یاقنداغی صازده بیك ماتور قازلار بار آلار بارده قزلار، شقسز بولسا کده سین آلار یاننده آبروی تابارسك» دیوشکانلر. شونی سویلاب تورغانده شارتلاغان آواز کیلگانده ایکی قاز ایکسیده یغلغانلر صو آلار قای برله قزارب کیتکان شارت شورت تورلی طرفدین آواز باشلانغان، کتوکتو قازلار تورلی طرفدین قوزغالشقانلار، کوك توتون آغاچلقغه تابەده هم صو اوستینەده صوزلغان. سازغه ماطقچی‌لرنك اتلری کروب یوزب یورگانلار. مسکین اوردەك قورقوب باشین قنات آستینه طقغان، شول ساعتدوك آنك یانینه بر بیك ظورات کیئوب تللرین آصلندروب اوتکن تشلارین کورستکان، لکن مونی توتمایچه کیری کیتکان. اوردەك الله‌غه شکر مینی شقسزلغمدین

ات‌ده تو تمادی دیه سو ینگان. ملطق آوازی بری آرطندن بری کیلگان چاقده یدره قامشلقده صزغروب کیله ایکان. بو مسکین تیک یاتقان، کیچکه تابا ملطق آوازلاری طویلسه‌ده لکن آنده بر، مونده بر گنه ایشتلگان، تمام باصلغاچ أرلی بیرلی قارانوب، بیك قاتی جیل بولسه‌ده بولونلار باصولار آرقلی بار کوچی برله یوگرگان، هم کیچدن بر ایگه بارب یتکان، لکن اول اوی بیك نچار ایکان، تیك قای یاقغه آوارغه‌غنه بلمی توره ایکان، جیل کوچایوب الگی اوینك بو تو پصاسین صندرغانده ایشك یارطیلای آچیلغاچ الگی اورده‌ك اویگه کرگان، مونده بر قارچق، بر ماچی هم بر طاوق طوره ایکان، ماچی‌نی اوغلم دیه ایکان.

ماچی بیلینی صغلدرغه، مرلارغه وآرقاسین یونینه قارشی اشقغانده یونندن اوچقون چیغاره بله ایکان

طاوغی قسقه آیاقلی‌غه کوره آنی قسقه آیاق دیه ایکان.

اول یخشی یمورقه صالغانغه قارچق آنی قزی کبك سویه ایکان. مونه ایرته‌گوسین یاط اورده‌کنی کورب ماچی مرلی طاوق قتاقلی باشلاغان. قارچق آیرم آچق کورمگانگه اورده‌ك ببکه‌سین آداشوب کیلگان سیمز اورده‌ك دیوب بلگان، قارچق اوز اوزینه «اگر بو آتا اورده‌ك بولماسه حاضر مینم اورده‌ك یمورقه‌مده بولور

ایندی » دیه سویله‌نه ایکان ، اوزلرنچه ماچی اوی ایاسی
تاوق یورت قاراوچی‌ایکان ، آلارسویله‌شکانده هرایکسی
یارتی دنیانڭ خواجه‌سی بولوب سویلی‌لر ایکان ایندی
بیلسگلی هرکم اوزین عقللی دیب بله ، اورده‌ك اوزینگده
عقلی بیك شب دیب اویلاغان . تاوق آثار توزمینچه
« یمورقه صالا بله‌سکمی ؟) دیگان اورده‌ك یوق دیگان
آلای بولسه سین انداشمایگنه توردیگان ماچی‌ده «بیلمگنی
صغلتا بله‌سکمی ، مرلای هم اوچقون چغاره بله‌سنگمی؟
دیگان اورده‌ك „ یوق " دیگان „ آلای بولغاچ عقللی کشی
سویلشکانده سین انده‌شمای توررغه کیره‌ك " دیگان
شولای اورده‌ك پوچماقده آچولانوب اولتورغان ،
قویاش یاقتیسی برلن طشده‌غی جیل اویگه کرگان .
اورده‌کنڭ شول قدر صوده یوزه‌سی کیلگان . اول
مونی طاوقغه ایتمای توزه آلماغان، طاوق «نی اویلاب
چیغاردڭ سین طاغی . اشڭ یوقغه کوره باشڭ یولر
لانیر ، یمورقه صال . یاکه مرلا . بارده بتار » دیگان .
ببکه «آلای‌بولسه‌ده صوده‌یوزوبیك‌هیبت صوباش‌اوستینه
چایپالوب منسه یاکه چومساڭ بیك کوڭللی بوله»
دیگان طاوق « طابدڭ کوڭللیلك : عقل دین یازدڭمی
ئاله ، اشانماساڭ ماچی‌دین‌صورا ، اول‌یوزونی‌وچومونی

سویه میکان؟ اول ماچی، ایکی عقللی جانلق. صوده یوزو، چوموکوکللی میکان؟ قارچقدن صوره، بز-نک قارچقدن عقللی بتون دنیاده یوق ایندی» دیگان ببکه. ای سز مینی آکلامایسز» دیگان طاوق. بزمی سنی آکلامایبز؟ بز آکلاماغاچ کم آکلار صوك سین بزدن عقللی راق مونی، بیك الوغ صماقلانما. سیکابولارنی بیرگان اوچون الله غه شکر ایت. سین الی یلی اویگه کیلوب کردک. آنده یخشی غنه کشیلرنی تابدک سین همان تو یمایسک الی. مین سکایار اماسلق سوز ایتسامده صوکندن بلورسک دوستلغمنی. آلای بولسه ده یمورقه صالورغه، اوچقون چیغارورغه، مرلارغه طرش. مین یراق یولغه یوررگه کیتسام یخشی راق بولور دیب اویلیم» دیگان

شوندن صوك ببکه کیتکانده یوزگان چومغان لکن شقسزغه کوره بر جانلقکده قاراسی کیلمی ایکان.

کوز یتکان اورمانده یفراقلر صارغایغان، قارالغان. یل آلارنی. قویغان آلار ییرده اوچوشوب یورگانلر کون صوونوب قارابولوطلردن قاربله بوزیاوا باشلاغان. قویمه اوستنده صووق بولغانغه کوره باری قارغه غنه قاقلناب اولتوره مونه ببکه گه بیك چیتون وقتلار یتکان بر کوننی قویاش قزاروب بایوغانده قواقلقدن

بیك ماتور الوغ قوشلار اوچوب چققان آلارنك یونی
آپپاق ایکان موینلری اوزون بوگلمه‌لی آق قوشلار
ایکان، بولارنڭ صووق یاقدن یلی طرفقه اوچوب
بارولری ایکان. عجب آلار هواغه اوچقانده ببکه‌نك
یوره‌گی ئلله نی اشلاب سودن قاراب باشین کوتاروب
بیك سیر ایدوب قچقرغان. اوز قچقروندن حتی اوزی
قورقوب کیتکان. اول آلارنڭ نیچك قوش وقایا
بارغانلارین بلمسه‌ده آلارنی ئلله نیك سویگان آلارنك
ماتورلغینه کونچی‌لگی کیلمگان. لکن همان شول
کولده قالغان، بارا بارا اشی بیك نچارلانغان بیچاره
ببکه بوزغه قاتقان. ایرته‌گوسین بر کشی کیلگانده،
اورده‌کنی کورب ایتگی برله بوزنی واتوب اورده‌کنی
اوینه آلوب قایتقان. شونده ببکه تاغی ترلگان. بالالر
آنك برله اوینارغه دیب قوا باشلاغاچ یمانلق قیلولرندن
قورقوب سوتلی چولمککه توشکان، هم سوتنی توگوب
بترگان، خاتونی آچوندن قول چابقان ایکان، ببکه
قورقب گوبیگه توشکان، آندن چغوب اونلی جیلپوچقه
توشکان. آندن چققاچ ببکه نی توسلی بولغان ایکان
خاتون قچقرب کیساو آغاچی برله قوا باشلاغان.
بالالر توتارغه دیب یوگرگانده برسی اوستینه برسی

یغلغانلر ، الده یخشی ایشك آچق بولغان ببکه آندن
چغوب قار اچنده اوطونلار آراسینه قاچقان شونده
السیره‌ب بیك اوزاق یاتقان . منه شولای ایتوب مك بلا
ایله قش چقغان جای جیتکان قویاش یلطا باشلاغاچ ببکه
صازلقغه توشکان ، صابان تورغایلای صایره‌شه باشلاغانلار ،
یلمنك یخشی وقتی یاز یتکان . ایندی ببکه‌ده قناتلارینك
کوچایگانون بلوب قنات تورزه‌تکان . اول قناتلار آنی
هواده توشرمای یورته باشلاغانلار ببکه اوچوب اوچوب
بارغانده اوزیده بلماینچه بر الوغ باقچه‌غه توشکان آنده
آلما آغاچلاری چچك آطالر ایکان . شومرت اوزینك
یخشی ایسن چغارب یاشل بوتاقلارین کاناوداغی صوغه
چاقلی صوزغان .   صوغه صالنوب تورغان آغاچ
بوتاقلاری آراسندن کینات بیك ماتور اوچ آق قوش
کیلوب چقغان . آلارنك قناتلری صو اوستنده شاولاب
تورغان . ببکه آلارنی کورب بیك کوڭلی آورایغان .
مین بو قوش پادشاهلرینه یاقین باریم مین شقسز کوی
آلارغه یقین بارغانم اوچون مینی اولتورسونلر . طاوقلار
اورده‌کلر ، آلارنی قاراب یوروچی قزلر تیبکه‌سی آستنده
یورگانچی قش کونی بلا کورگانچی قوش پادشاهلری
اولتوروی آرتق دیه صوغه توشوب آق قوشلارغه تابا

بارغان . آق قوشلار آنی کورگاچ شاولاشوب آ کار تابا بارغانلار شقسز ببکه مو ینون سوزب آلارنڭ اولتوروین کوتوب تورغان . شولای تورغانده اوزینڭ شەولەسین صودەکورسەنی کوزی برله کورسین اولـگی اوردەك ببکەسی توگل بلکه آق قوش بالاسی بولغان ایکان الـگاری باشندین اوتکانین اویلاب اییلوب توشکان. هم اوزینه بولغان بختکه شکر قیلغان الوغ قوشلارده ایلانەسنده یورب مونی بورنلری برله سیپاغانلار باقچەغه بای بالالری چغوب یار بوینه کیلوب آق قوشلارغه ایکمك تاشلاغانلر . بالالرنڭ ایڭ کچیسی « قاراسا کز لەزنهار نیندی یڭا آق قوش دیگان بالالر باریدەشادلانوب قول چابوشقانلار آتالارین آنالرین چاقرب باریده بر تاوشدن « قارا کز اتی ایڭ ماتوری شول یڭا آق قوش کیلکان » دیگانلر قارت آق قوشلارده آ کار بوی صونغانلار . بیچاره یاش آق قوش اویالوب باشین قناتی آستینه تقغان . وسونچندن قایده باررغەده بلمگان . آلای بولساده الوغ صوماق لانماغان ، یخشی کشی هر وقت الوغ صوماقلانمای . الـگاری آنی قوغانـلاری مسقل ایتکانلاری آنی قیناغانلاری باریده ایسنه توشکان. ایندی بوباریده اوتکان لـکن بوکونده بارسیده بونیندی ماتور قوش دیوشکانلر حتی شومرتده آ کار تابا سلـکنوب

هیبتلنوب تورغان شول چاقده یاش آق قوش اوزون
مو ینون صوزب قناتلارین شاولاتوب بیك سوینوب
قچقرغان من شقسز چاغمده شول قدر بختلی بولورمن دیب
او یلاغان ایدممی؟ یوق الله‌غه شکر بو کارده ایرشدم دیگان.

شعر

جایگی کیچ

قو یاش بایوب آلسودر هر جانغه جمانسودر
تنوق یل یوق اسکر توشکان هر بر جانغه مونکسودر
افق ماتور قزارغان هوا تومان تورزاندن
یاشل آرش دیگز کبی آزغنه باش چغارغان
او یصولرده صالقنسو چرلب آغا صالقن صو
بیلدن پچن بلکه کیچان عجب حالت بیك موکسو
بدبلدقلر قچقره بولنده آطلر پشقره
یارقناتلار شاولاب او چه هم اتچلر قچقره
تونلر آقسل یلدز آز هوا ماتور صاف آیاز
دنیادیرلك بوش ایکان دیب یوقلی هرکم یوق آواز
صو بویلاری قاینلق صو اوستلری بیك تنوق
آی شوله‌سی یالتراته صو بیتنده تومبییق (١)
صاندوغاچلر سایریدر قاینلق لر یاکغوریدر
چور چور ایتکاچ سوزوینه مونکلی بغر قاینیدر
مونکایوب آی باییدر تاك الدی یاقینلیدر
یواش یواش آقسل‌لانه بلبل همان سایریدر
صو بویلاری یارلانه بولونلر تومانلانه
آقرین آقرین افقلر تیره لی صاریلانه

(١) تومبییق کورده اوسکان یافراق‌نلك اسمی

بولنده پار کوبایه یاقطی همان کیڭایه
یاش کیلنلر قرغه کیتوب باصولر کوکللنه
قازلار شاولی باشلیلر قزلرده صو تاشیلر
شولای ایتوب تاڭلر آتوب کتو قوا باشلیلر

نظم

شول رسولنك حرمتینه ایله احسان یا اله
اول جهنم آتشندن بزلری ایله ناگاه
بز جهنم آتشندن بولور ایرساك بر قرار
عاصی مجرم قللرینه اولسه کرك بیك ضرر
کمسه ایتمزدو جهانده بزلری عفو ذنوب
حق تعالی استر ایرسه اول ایر ستر غیوب
یوق ایکان بز بو جهانده بزلری وار ایلدی
ذات پاکن وصف ایدرکن اسمنی غفار دیدی
بیورر لا تقنطو من رحمة الله اول کریم
وارمنم شول مجرمینه هم عذابم بیك الیم
قوللغینه ایتدی ترغیب جنتیله بزلری
رحمتی غالب ایدکن بیلدرر خوش سوزلری
هم وار ایتمش رب یزدان قللرینه فی الازل
دیدی (رائف) مؤمنینه رحمتی حق نه گوزل

یخشیلق بلمگان بالا

سوکلو کچکنه‌لرم الیگه چاقلی سزگه بر نیچه یاراماغان صفتلرنی بیان ایتدم واَلار بوده کیلشمی تورغان صفتلر ایدکین بیك یخشی آڭلادڭز.

لکن بو کونگه قدر ایذگولك قدرین بلمگان بالا حقنده وآنڭ یاراماغان صفت ایدکن برده بیان قیله الماغان ایدم حاضر شونی سویلیمن.

افندملر! دنیاده ایك قباحت وایك حیوانلق صفت براو سگا ایذگولك ایتوبده سن آنڭ قدرینی بلماودر.

قاراگز ایندی بالالر! تیمرعلی اوشبو صفتده بولغان بالالرنڭ بریدر بونڭ آتاسی برله آناسی تیمرعلی کچکنه وقتده اولمشلر ایدی واوز یقینلرندین بر کمیده یوق ایدی.

لکن بر مرحمتلی صاف کوڭللی یات کشی مونڭ بوندی یتیم قالوینه آچینوب آنی اوز اوینه آلمشده اوقتدرمش ایدی.

یه ایندی موڭار قارشی تیمرعلیگه نیچك بولورغه ونیندی ایذگولکلر قیلورغه تیوش ایدی؟

تیمرعلی تشکر ایتدیده مکتبکه ملا یمگنه یوریمو دیب اویلی سز؟

یوق توغانلرم اول کورکام خلقلی بالالر اشی.

اما بزنڭ تیمرعلی بر نیچه یولدن آزغان بالالرغه ایارب وآلار برله دوست اولوب آلاردنده یمان طبیعتلی اولمش ایدی.

آسراوچیسی مسکین آدم تیمرعلینڭ بو نچار یولغه کروینه آچینوب (آلای بولمه بالا یاراماس یمانلر برله اوینامه آزارسڭ) دیه نصیحتلر ایتسهده تیمرعلی بو اوگتلرنی قایده توتمق بر یاقغه قاراب کولهگنه ایدی وآندن

مسقلغنه ایته ایدی.

قاراگز شاکردلرم! بو خلقنی کم یاراتورده ایذگو لسکگه قارشی بو اشلرنی قیلغاج کمنگ جانی رنجماس. بو خلق یخشی‌لرنی اوز یانگدین بیزدرگچ کنه‌در.

شکر قیلا تورغان بالا

اوشبو ایلده علم‌الدین بار اول تیمرعلی کبك توگل. اگر او یلرینه بارساگز ضعیف قارچقغه قولندین کیلگان قدر حرمت قیلوب وهر تله‌گانون آلدینه کیتورگانون کورب ایسگز کیتار.

وبو ضعیف مسکینه قارچق علم‌الدینگه کامل اخلاصندین یغلی یغلی خیر دعاء ایده‌در.

یاشاسون علم‌الدین یاشاسون بوندی بالا.

لکن سز بو قارچقنی علم‌الدیننگ آناسیدر هر بالا آتا آناسینی تربیه‌گه بورچلیدر وسومگه حقلیدر دیه اویلارسز.

آلدانورسز بالالر! بو قارچق علم‌الدیننگ آناسی بولماغانی کبك یقینلرندینده توگلدر.

علم‌الدین آتاسین ونی آناسین هیچ قایوسین بلمیدر. چونکه آلار علم‌الدیننگ توندین ایکی آی صنکره حالرا خسته‌سی برله وفات! ایتمشلر.

بوکونگی کونده علم‌الدین تربیه‌سنده اولغان وعلم الدیننی اوز بالاسی کبك محبت برله سومکده اولغان سوت آناسی بو شفقتلی قارچق بولمسه ایدی بیچاره علم‌الدین اوله‌چك‌ایدی. یاشاعلم‌الدین یاشا ایذگو بالا.

علم‌الدین سوت قرده‌شی برله برگه اوسدی وانك آتاسینڭ هنرین اوگرندی. تقدیر بوینچه بیچاره قار-چقنڭ ایری برله بالاسی وفات ایتوب قارچق علم‌الدین قولینه قالدی.

علم‌الدینده قارچقنی، ایرم یوق بالام یوق قایده بارایم تاماق نچك تویدرایم دیوب یوررلك قیلمادی بیك تربیه قلدی. علم الدین تیمرعلی کبك اولسه قارچق یورتسز یرسز صوسز قاله‌چق ایدی.

لکن بو یاش یکت آرقاسنده باری‌ده بولدی راحت یاشادی یغلی یغلی خیر دعاء قیله ایدی.

اوستال یاننده اولتورغانده تربیه‌سز بالا

اوتکان کون سید افندینڭ اوینه کرمش ایدم اوزی گرچه ایگن برله کسب قیلسه‌ده بیك خوش مجلسلی بیك یخشی کشی ایرکان ایکمز برگه کیچنی بیك خوش اوتکاردك.

لکن اوغلی مرتضی‌نی کورب اوستال یاننده تربیه‌سز حرکتندین بیك کیفم چوغالدی.

افندملر! تربیه‌سزلکلرینڭ ایڭ کچکنه‌سی اوستال یانینه کلدی آلده‌نی تاستمال ونی باشقد نرسه آلدینه توگه ساچه آشاب کیتدی.

بالالر! اویده کرك قوناق اولسون کرك اولماسون الغه تاستمال یابمی آشاو بیك الوغ عیبلردین صانالادر تاستمالسز آشاماوکزنی توصیه قیلام.

مرتضی آشاغانده آلدینه توشکان ڤالچقلرنی ایده‌نـ

تاشلاب وایکی ترسه‌گی برله اوستالگه تایانوب و بر قولی هر وقت بورن تیشگنده اوینامقده ایدی اوستالگه نعمت کیلگاچ (ئیم من بو یاقدین آشامیم تگی یاقدین بیر، اول یاقدین آشامیم بو یاقدین) دیگان کبك تربیه‌سز سوزلر ایله بیچاره آناسینی برچومقده ایدی.

هر وقت الوغلرنك سوزینه قاتشوب اگر بر آزغنه قزغراق سوز سویلنسه شارقلداب کولوب هم آغزنده طعام بولغان حالده لاش، لاش ایتوب سویله مه‌کده ایدی.

بو خصوصده اوزینه سویلرگه تیوش نرسه‌لرنك بارنده سویله‌دم. نصیب بولسه کیچ بزم مکتبمزگه کیله چك. شونده وغظلب بویمان خلقلرین قویدررغه ترشاچاقمن. بر آنگارغنه توگل شاکردلر! «اوغلم سنگا ایتام کیلنم سن تنگله» دیگان کبك سزده عبرت آلگز.

اوستال یاننده تربیه‌لی بالا

اوستال یاننده تربیه‌سز اخلاقسز دیب مرتضی‌غه آچیغلانغانم کبك ایکنچی طرفدین وفاغه هر ساعت آفرین دیه‌من.

آلارغه هم برکونده قوناق اولوب واردم. نه کوزم برله کوریمکه وفا طعام آشی. اوستال یانندەغی حرکتی ایتورسك بو الوغ بالادر.

الوغلر آلدنده اوزندین بر سوز صورالمی هیچ سویلشمی هم الوغلردین آلدین طعامگه قول صوزمی

هم بیك آقرنده و بیك تیزده آشامی و اوزینه و یرلگان نرسه‌گه راضی اولوب «آکثار نیك اول قدر بیردگزده مڭا نیك آز» دیب شاوغالامی.

وفاده هر کوننی مکتبکه وارا شاید مرتضی وفادن اورناك آلماس میکان‌دیه امیدایده‌من.

سوکلی بالالر! سز مرتضی‌غه سویلنگان آچی سوزلردین‌هم وفاغه ایتولگان یخشی سوزلردین عبرت آلوب حرکتڭزنی توزه تڭز، هرکم قارشنده سوکلی اولورسز.

کرك اویڭزده وکرك قوناقده بولسون اوستال یاننده اولتورغانده هر وقت بیك تربیه‌لی بالا کبی حرکت قیلڭز.

مسقل ایتوچان بالا

بوندای بالا هیچ بر کم ایله، کرك بای وکرك یارلی اولسون کیلشه آلماس وهر کم آنی سومس.

قایسی بالالر بارکه آقساق، چاتان، فقیر و بر کوزلی لردین هروقت کولوچان بوله‌لر. بلمیلرکه آنی‌الله‌شولای یاراتمش، اول اوزی تلاب آلمامش.

عجبا! بو کشی‌لرنڭ عقل، ذکا وسوز سویلی آلودین و باشقه‌چه فعللردن محروم اولدقلری کبی قاره بختلی‌لکلری یتمیورمی؟

شاهی اسملی بر بالا شولای هر وقت ضعیف کشی‌لرنی مسخره‌دن راحت تابوب هر وقت آلارنی مسقل ایته وآلاردین کوله ایمش.

الله او زینڭده جزاسین ویرمش.

بر کون اوراەدین بر آقساق بارغانده شاهیده مسقل ایتوب آقساق بولوب باره ایمش. آقساغان بولوب باسمشده آیاغینڭ بر بوونی چیقمش ونی قدر دوکتر کیترب توزاتورگه طرشسەلرده آزراق آقساق بولوب قالمش.

مونه حاضر چن آقساق اولمش.

ایندی شاهی کشی‌نی مسقل ایتودن توقتامشده «چولماك واتلغاچ اورشوده فایده یوق» دیگان کوك اش اوتمش. بو حکایەنی کورگان بالا عقللی بولسه عبرت آلوب هیچ مسقل ایتمیەچکدر. چونکه عقللی بالانڭ بیك یخشی عقلی یتاکه، کیلاچکده‌گی تقدیرنی هیچ کم‌بلمی بلکه اوزیده شولای اولور.

تربیەسز بالا

یمان فعلی وشایاروی برله بعض وقت بیك الوغ قضاءلرغه اوچراب اوزین خرابلقغه صاله تورغان تربیه‌سز بالالر بولغالی.

منه رضاء اوشبو تربیەسز بالالرنڭ برسیدر. اوراملرده اغزین تولتورب ایکمك آشار وهیچ کمگه سلام ویرمز. هم‌بر کوننی کوردم،بر برسینه قارشی کیله تورغان ایکی اربانڭ آراسندین اوتدی. الله صاقلاسون آربالر قصارده باشینه ئلله نیندی بلالر کیلور.

بییك اورنلرده وقیما اوستلرنده اوینار. آتاسی‌نڭ

نه قدر مشقت بوله تابوب کیدرگان کییملرینی، نی قدر قدرسزلی. بر کون ڤاگون بوله بلمم قایده بارغانده ڤاگوننك تورزه‌سندین قولنی تقمش، لکن تقماوی او چون تنبیه‌قیلسه‌اوده بو تنبیه‌نی هیچ تڭله‌مه‌مش، عقلسز بالا قوان تره‌زه‌دین تشقه چیغارغانده ڤاگون کوپردین اوته ایدش. بالانڭ قولی قابقا آغاچینه بەراب چارت ایدوب صنمش، آه تربیه‌سزلك نه قدر یمان عادت.

آنڭ اوستینه کشی سوزین توتماسڭ یماناق اوستینه یمانلق.

تربیه‌لی بالا

اگر رضاء اورننده نظام بولسه اول قضاءلرنی کورمس ایدی. چونکه نظام بیلك تربیه‌لی و بیلك اخلاقلی کوزی کوره تورب اول قضاءغه توغری کیلودین صاقلانر ایدی. بو بالا صوغه باتسا، یا یغلوب توشسه یاکه سازغه باتسا، بو کبی یولداشلرینڭ یاردمینه تیز بارر.

بیلك سویه‌تورغان ریزینکی توبی بار ایکان، اول بر آربه‌نڭ آستینه تەگەرەسە آنی بارب آلوب اوزین هلاکلکگه صالودین صاقلانب، طوبنك ایزاوبن‌ه‌لڭ قات آرتق کوزر. بوکون تیره‌ن بو چوقر اوستندن آتلاب اوینی تورغان ایبده‌شاری اچنده نظامده و ار ایدی لکن (ه‌ن انسان ایچ یالغشاغم بولوورده یالغش چوقرعه توشه‌رەن) دیه خوفندین آلارنڭغنه اوینغانون قاراب توره ایدی. بر ایبده‌شی کیلدی و نظامغه « ای نظام

سنده قورقاق صوك هـ کم اوینی سین قاراب توراسك»
دیه کیتوب بیك یگتلنوب سیکرگان ایدی، لاب ایتوب
قورصاغی برله ایکنچی یارغه توشوب یلغه اچینه‌ده
توشوب کیتدی. اوچ کشی کیلوب اوزین کوچکه
چیغارسه‌لرده نه چاره قولی صنمش ایدی. بونی کورگاچ
بالالر «نظام قورقاق توگل بلکه تربیه‌لی ایکان» دیوب
حکم ایتدیلر. و تربیه‌لی ایکان دیه اوز آره ماقتاشدیلر.

خلفه‌سین سویمگان بالا

ولی‌گه عجبکه قالامنکه نه سبب خلفه‌سین سویمیدر.
وآنی یمان، وحلقسز بر آدم صاناب سببسز یرده هر
وقت جزاء بیرمك اوچون صلتاو ازلیدر دیه اویلیدر.

های کچکنه ولی! یمان وحلقسز آدم خلفه توگل.
بلکه خلفه‌ڭ سینی بلکلی بولوڭ اوچون
طرشدرب کشی ایتاسی کیله‌در. لکن سن هر وقت آنی
سویمی آکاریمان کوزك برله قاریسك، اول سینك یمان
بولغنگنی اوچون تله‌سن، سینڭ یمان بولوڭنی تله‌سه
سینی اوقتماس ایدی، وحالنکه بار قوتی برله سینی طرشدره.

سینك ایذگولکنگنی تله‌گان کشی‌گه نیچك اویالمی
شول سوزنی ایته‌سڭ، سین یالقاولق قیلغانغه آنك
جانی آچی‌یسه‌ینده آچق چیتونسه‌ده، کیچیك‌لكڭ بولغان
حالده سینی یاراتا. سینی اوقتادی، تعلیم وتربیه‌ك
اوچون قزقدو و جزاء بیرسه‌ده سنی اویغانودر. بونلر

جمله‌سی سینڭ فائده‌ڭ اوچون توگلمی؟ کوب وقتده درسده سویله‌شوب اولتوره‌سڭ، لکن خلفه‌ڭ درسده سویله‌شوب اولتورغاننی یاراتمی. شونڭ اوچون درسمنی تڭلامیسڭ دیه جزاء ویره‌در. بولر نه اوچون؟

برسیده خلفه‌ڭ اوچون توگل بیت، بلکه سینڭ فائده‌ڭ اوچون. چونکه سویله‌شکان وقتڭ یلگه اوچقان نرسه کبی بوشقه کیدرده بتار. خلفه‌ڭ هر وقت سینڭ فائده‌ڭ اوچون وسینی سویگاندین جانی‌تنی برله اجتهاد ایده. سین شول مسکین خلفه‌گنی سویمیسڭ وآنڭ جانین رنجته‌سڭ.

ولی! بو خلقڭ الله‌غه‌ده بنده‌گه‌ده اوخشاماز بو یاری تورغان اش توگل، بو اشڭنی تیز طاشلا!
اوقوچیلر سزده قولاغڭزنی صالوب تڭلاگز.

خلفه‌سنی یاراتقان بالا

عبدالحمیدنی، نیدندر جانم بیك سویه. کوڭلم بیك یاراتا. بلمیم اول بیك یخشی شاگردلردین در. لکن بعض وقت کوب سویله‌شدکندین ودرسینه‌ده یخشی طرشماوندین اورش ایشتوب جزاء آلسه‌ده بوسی کیچلور الڭ، چونکه بیك صبرلی هیچ طاوش طن چغارمی، بلکه شول جزاء اوزینڭ قیلغان اشی اوچون تیوشلی ایدکنی آڭلی. جزاء آلغان وقتده حمیدکه (خلفه‌ڭ بیك یمان کشی بیت، ایندی آنی برده سویمی تورغانسڭ) دیگان کشی‌لرده بوله. لکن آلارغه حمید بویله دیه جواب ویره.
(یاڭلشاسڭز افندم! بنم خلفه‌م یمان کشی توگل

چونکه بیرگان جزاءلری بارده بنم او چون،بن کشی بولسون دیه جزاء قیله، بن مجنون توگل اوز فائده‌م اوچون ترشقان کشی‌لرنی بیك یخشی آڭلیم. هر کمده آدمچیلك بوله ، بنده شویله یاراماغان اشنی قیلدمده بو جزائنی آلدم ، هم بو جزائنی بیرمکی بیك‌حقلی ، بونك اوچون خلفه‌مگه بولغان محبتم برده بتمی بیك یاراتام).

های کچکنه بالا حمید! الوغلر بیره بلمس جوابنی و یره. نه گوزل جواب آفرین ! حمید.

حیوانلرنڭ‌ده جانی آچیمی؟

سوکلی بالالر ! حیوانلرنڭ‌ده انسانلر کبی قیینلقنی تویغانلرین بله‌سز.

اوزڭزنڭ ده باشڭزغـه بر قایغی کیلسه آزمی کوبمی قیینلق کیله، حیوانلرده بتونلای شوشلای ایندی.

اگر بر حیوانغه طاش آتساڭ یاکه بر یرن صندر ساڭ اولده تلی برله بولماسه‌ده کوڭلی برله سنك قدرلی سقرانـا. لکن حیوانلر اچنده بزنك اوچون مشقت چیگوب بزگه خدمت قیله قورغان حیوانلر بار، آنلارغه یمانلق و قاتیلق قیلغان بالالایمانغنه توگل بلکه مرداردر.

لکن زیانلی حیوانلرغه‌ده اورنسز یرده قهر صالو برده یارامی،آلارده‌ده جان بار. شونلقدین بالالر!حیوانلر نڭ بارسینه‌ده خصوصا بزگه خدمت قیله تورغان حیوانلرغه جفاء قیلمق وآلارنی رنجتمك بیك یمان ایکانین بلدڭز هم بله‌سڭزه

هم‌شولده معلوم بولسون،بر بالا حیوانغه جبر، ظلم قیلسه هیچ وقت اول کشی ایگلك کورمز وحرمتلی بولماز چونکه حیوانغه‌طاش بغرلی بولغان کشی انسانغه‌ده طاش بغرلی اوله‌در والارغه‌ده جبر قیلودین هیچ تارتلمیدر.

حیوانلرغه قاتیلق قیلغان بالا

بالالر! علم الدینگه موندن الك اوقولغان سبقنی یخشی کوکلینه اورناشدرب عبرت آلورغه کرك.

چونکه اول بالا صووق بغرلی‌طاش کوکللی، حیوانلرغه جبر قیلونی بر چوبکه‌ده صانامیدر. لکن اول بیچاره بلمیدرکه،الله تعالی آنك یمان خلقلری اوچون ثلله نلر وثلله نیندی بلالر ویرر. اول وقتده قیلغان اشینه اوکنور و توبه‌ایتار، لکن وقت اوتارده فرصت قولدن کیتار. او تکان یکشنبه، حیوانلرنی رنجتورگه بیك سویه تورغان بالامز علم‌الدین، کورشی‌لرندین برینك ماچیسی بولار یورتینه کرگاننی کورگاچده شول ساعت یوگرب بارب ایشکنی بیکلامش. بیچاره گناهسز ماچی مونك قولندن قوتله آلماغاچ یالبارغان کبك آیاقلرینه سورنور کوزلرین قسمساب «قوتقارسانه مینی کچکنه افندم» دیگان کبی قیلانور.

لکن علم‌الدیننك مرحمت پرده‌سی تمام یرتلغانغه شفقت قیله‌چق پرده بیگرکده قینار. ماچی بیچاره نه قیلورغه‌ده بلماس بیگره‌کده میاولار.

موندین صوك حیوانچق خلقسز بالانك قولندن قوتله الماسینی بلگاچ آغزین کوپرتوب فیق، فیق ایتمکه

باشلار. وعلم‌الدین‌نڭ یوزینه آتلوب بیتنی ترناقلری ایله پارچه، پارچه ایدب قانغه باتروب تاشلار.

آنالری بالانڭ آقرغانین ایشتسه‌لرده اول مینوتدوق کیلوب یتشه آلماسلر. کیلگاچ قاراسالر نه کوزلری برله کورسونلر ماچی، جانینڭ آچی‌سی ایله علم‌الدیننڭ بر کوزینی ترناب آلمشده کوز آلماسی آقمش.

شاگردلر سزنی بیك یاراتقانمدن‌غنه بو حکایه‌نی سویلی‌من.

الله عدل حکم ایتوچی، سزده گناهسز ناحق حیوانلرنی رنجتسه‌گز کوتمگان بلالرغه اوچرار سگزه

حیوانلرغه ایذگو بالا

حیوانلرغه یمانلق ایتو برله گنه توگل، اگر کوچندن کیلسه بعضی‌سی ایذگولکده قیله ایکان.

قاراگز بالالر! کچکنه توغانمز فوءاد سویله‌یه‌چك شفقتلی یمشاق کوڭللی‌لرنڭ بریسی ایکان، بر کوننی یولدن بارغانده یاقنلرنده‌غی اورمان اچندن بر اگراشقان تاوش ایشتمشده اورمانغه بارمش. نی کوزی برله کورسون، مسکین آناسی اولگان بر کچکنه کوچك (ات بالاسی) بیچاره آچلقدین اولم درجه‌سینه یتمش. یمان طبیعتلی یاوز بالالرمسکیننڭ آناسینی طاش ایله آتوب اچن یارمشلر ایمش. مرحمتلی کچکنه فوءاد الگی ات بالاسینڭ حالینه آچینوب اوزینڭ تماغی آچ کوینچه قویننده‌ین ایکمکنی چیقارب ویرمش. طاماغی آچ کوچك ایکمکنی کورگاچ آتلوب آشاماغه باشلار.

بر آز قارنی تویغاچ کچکنه حواجه‌سینڭ قوللرین

یالاماغه و قویرقلرین سلکمگه باشلار و کوزلرین تولتورب «رحمت افندم الله سنی دنیا وآخرت عقللی قیلسون» دیگان کبك ایتار.

آناسینه طاش آتقانده بیچاره کوچککه‌ده تیوب یارالنمش ایمش. کچکنه فوءادآنی پاکلاب صرتلوین یوو ب آولغه آلوب کیلورده اتکاسندین رخصت صوراب اوزلرینك اتی ایتار. (فندق) بوکوچکنڭ اسمی ایدی. (فندق) یاکاافند یسنی بیك یاراتوب هر وقت کیلوب آرقا-سینی اشقور. تلی برله رحمت ایته آلماساده حال تلی برله فوءاد افندمزگه رحمت اوقور. قاراگز بالالر عبرت آلگز! حیواننك‌ده جانی آدم جانی کبی ایمش. کوردگز هر نرسه‌نڭ جانی اوزینه عزیز. الله جبر وظلم قیلغاننی هیچ سویمدر. جبر، وظلم اسلامیتنڭ هم‌دشمانیدر، فوءاد افندمز بختلی اولماسنده کم بختلی اولسون؟ قالغانین اوزگز او یلاگز !

دین صاقلامق نه گوزل

حضرت عمرنڭ خلیفه وقتنده برنیچه مسلمانلر روم پادشاهسی قیصرغه اسیر بولوب توشدیلر. روم خلقلری اوشبو اسیرلردن بریسنی قیصرغه ماقتاب بیك قوتلی و بیك مهابت دیو شدیلر.

قیصر مونی کورمك هوسینه توشوب اول مسلماننی کلترگز کوره‌یم دیدی. بو مسلماننی قیصرنڭ سراییندکیتوردیار. قیصرنڭ سراینده برچلبرلر ایدی

قیصرنك یانینه کرگان کشیلر اوشبو چلبر آستندین اوتوب قیصر قارشوسینه رکوع قیلغان کشی کبك باررلر ایدی. بو مسلماننك دخی بویله باروی برله امر قیلدیلر، مسلمان «بن قیصرنك قارشوسینه رکوع قیلوب بارمام. کافر قارشوسینه رکوع قیلوب بارغه محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمدن او یالامن» دیدی. نه قدر کوچله سه لرده وارمدی. قیصر چلبرنی آلورغه قوشدی واوز حالنچه کرسون دیدی. چلبرنی کوتار دیلر ومسلمان ایر کردی. قیصر بونك برله کوب سوزلر سوزلشوب صگره «ای فلان افندی بزم دینمزه کر، یوز کمنی سگا کیدررمن هم پادشاهلقمنی سیگاویررمن. بارچه مملکت اختیار گده اولور» دیدی. مسلمان ایتدی «ای پادشاه اگر بتون دنیا رومنقی اولسه هم جوهر وآلتون کمش ایله تولو بولسه ده بر کونگی آذان تاوشون تگلاماغه آلشدرمام» دیدی. قیصر «آذان نه‌در؟» دیدی. مسلمان (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) دیمك دیدی.

قیصر «بو آدمنك کوگلینه محمدنك محبتی اورناشقان قایتارمق وبتورمك تیز اولماس، بارگز بر الوغ قازانغه صو تولتورگز واستینه اوت یاغوب قایناب چیقغاچ بو مسلماننی صالگز» دیدی. بونك امری بوینچه قزاننی قزدروب اوشبو ایرنی صالماغه باشلادقلرنده مسلمان اوز اختیاری برله بسم الله الرحمن الرحیم دیوب کردی ایکنچی طرفندن چیقدی هیچ ضرر بولمادی. روم خلقی بو اشدن عجبکه قالدیلر. قیصر دخی «مونی بر قاینغو اورنغه یابگز

آشارغه اچارگه هیچ قویماڭز فقط دوڭغز ایتی ایله آراقی قویکز قرق کون شولای طورسون » دیدی .
قیصر ایتکانچه قیلدیلار . قرق کون اولغاچ قاراسالر منکور ایرگه بر نرسه ده بولماغان ، اوّلده گی کبی سلامت دوڭغز ایتنده آشاماغان آراقی نیده اچمگان .
بو اشدن عجبکه قالوب « نه او چون دوڭغز ایتون آشامادڭ وآراقینیده اچمدڭ ؟ وحالنکه سزنڭ دینڭزده ضرورت وقتنده درس ایدی . دیدکلرنده « اگو من دوڭغز ایتون آشاغان بولسام سز شادلانور ایدڭز سزنی آچیغلاندرراو چون آشامادم » دیدی . قیصر « ای فلان مڭاسجده ایت » دیسه ده مسلمان « الله دن باشقه غه سجده قیلمام » دیدی .
قیصر « قولمنی اوپ » دیدی . « مسلمان بزنڭ دینمزده اوستاذنڭ آتا آنانڭ عادل پادشاهنڭ غنه قولن اوبه لر قیصر بولرنڭ برسیده توگل » دیدی . قیصر « آلای اولسه ماڭلایمنی اوپ بارچه ڭزنی آزاد ایدرمن » دیدی .
مسلمان ایر « ماڭلایڭنی اوبارمن لکن بر شرطم واردر » دیدی . قیصر « نچك قیلساڭده قیل اختیارڭ » دیدی .
ایر قیصر یانینه وارب جیکنی قیصرنڭ ماڭلاینه قویدیده جیکنی اوبدی . قیصر بو ایرنی هم یولداشلرینی آزاد قیلوب بیك کوب مال ویرب یبردی .
حضرت عمرگه خط یازدی ، خطنده اگر بو ایر بزم ولایتمزده اولسه ایدی الله دیب بلوب عبادت قیلورلر ایدی دیدی . دین اسلامده ثابت بولوب اخلاصی ایله صاقلادقی سببلی الله تعالی نڭ قدرتی ایله نه قدر بلا وجفالردین

قورتلدی. هر کم گه دین اسلامده ثابت اولوب اخلاصی
تمام اولسه بلا وقضاءلردین قوتلو نده شکده یوقدر.

قوشلرنی رنجتمه‌گز

ماتور، ماتور اوچولری و تاتلی، تاتلی سایراولری
ایله بزلرنی اوزلرینه عاشق ایدن قوشلرغه یمانلق قیله‌سگز
کیلماز دیوب بله‌من. سز چه‌هم شولایدر بیت‌شا کردلرم؟.
اول قوشلر اوچولری وسایراولری برله گنه توگل، بلکه بزگه
ایکنچی جهتدین فائده‌لری هم کوبدر. چونکه بغدایلرنی
و یمشلرنی آشاب خراب ایده تورغان حیوانلرنی چوبلاب
بزم آشلقمرنی آنلرنك شرندین قوتقاررلر. شولای بولسه‌ده
عقلسز بالالر اچنده اوشبو فائده‌لی قوشلرنك اویاسین
بولدره‌تورغان یمانلر یده‌یوق توگل. چونکه کوزم برله
کورمه‌سه‌مده نیچه‌یرده‌ایشتدم که اوشبو بزم فائده‌مز
اوچون ترشوچی گناهسز قوشلرنك اویالرین فلان
کشی اوغلی فلان کشی اوغللری بولدرگانلر ایمش دیوب.
خیر بیك یمانلق قیلغانلر ایکان. قاراڭز بالالر! بر مثال:
اگر بر یاوز آدم کیلوب سزنی آتا و آناگزدین آیرب
وتورلی جفالر ایله جفالاسه سزلر نه قیلور ایدگز؟
یاراتور ایدگزمی؟ بیلگولی یاراتماز ایدگز.
کچکنه قوشلرنی اویاسندن آلدیغگز وقت، آلار اوچون
مشقتلنوب اویا یاساغان وآلارنی اینتگوب تربیه‌ایتکان
آتا آناسندین آیرغان بوله‌سز. باقچه‌لرده اورمانلرده وصو
بویلرنده موکلاندرب صوزب صوزب سایراغاچ بزگه تاغون
نرسه ییتمی؟ بالالر! زنهار صاقلانگز. اول مظلوملرنی

او یاسندن آلماغز آتلرنڭ دعالرندین خوف ایدکز.

قوش او یاسی بولدرگان بصری

قوشلرنی او یاسندن آلغانلرنڭ باشینه نیندای بلالر کیلدکنی کورستمك او چون سزگه برکچکنه حکایه سویله‌مك بولام :

برکونده ایکی آیاغیده صنمش قولتق تایاغی برله یوری‌تورغان بصری باباینی بله تورغان‌سکز ؟ لکن باشنه بو قضاء قایدان کیلگان ونیچك کیلگان انی بلمیسز ، سزگه آنی سویلایم : ایللی یل اللك بصری بابای کچکنه بصری ایدی هم بیك شایارا تورغان اوصال بیگره‌کده قوشلر او یاسین بولدررگه هوسلی ایدی .

برکون چه‌وکه قوشلرینڭ او یالرین بولدرب کوکایلرین آلمق بولمش . لکن چوکه‌لرنڭ‌او یالری بیك بیوك‌اوی تو به‌سنده ایدی کچکنه بصریده باصقیچ قویوب کوچکه‌گنه منمش ایدی‌ده او یاغه قولین تقغان وقتده یالغش باصقیچ تاییلوب کیتوب اوصال بصری یغلوب ایکی آیاقسز قالغان ایدی .

کورگز بالالر ! الله‌اوصاللقنك جزاسین دنیاده‌او ق بیره .

شعر

قزغانچ فقیر

کوزگی قاره‌تون ایدی صزغره قاتی ییلی
چبر ، چبر یاوا یغمور اوچ پوشه ئلله نیندی
قایته موژیك اورماندان هر بر یری چلانغان

استی یوقه توڭغان مسکین   قزغانرلق موڭلانغان
بالتاسی ده بیلنده   بر آز آغاچ ایگنده
تنی کوینه بیچاره‌نڭ   قرق یماو کییمنده
ایته «آنام قارت ایندی   کوته تورغاندر مینی
اشارغه‌ده بر نرسه یوق   نیشلایم دنیاسینی؟»
اویگه قایته سویلانوب   اویغه قاله سویالوب
توڭغان حالده اویگه کره   برسوز دەشمی اویالوب
تره زه ده قارندق   ایدەن چوبلی آبنورلق
اوی اچنده‌یل اویناقلی   الله بیرسون صبرلق
انکاسی قارت اکغراشه   اوغلی برله سوزلەشه
«اوغلم بوکون حالم آغر   اوی بیك صووق لاباسا،
«انکام جانم بحیل بول   نی قیلایم ایندی شول
سن دیگانده جانم فدا   فقیرلگم قاتی شول،
توڭغان موژیك یغلیدر   بحیللگن صوریدر
مسکین قارچقده بیك آغر   صولونی جش صولیدر
مسکین قارچق جان بیره   فقیر ملاغه کیله
موڭلی موژیك اویگه کرب   «آنام قارت اولدی» دیه
«انکاڭ مسکین یخشی ایدی   فایده‌لری کوب تیدی
قبری یاقتی یوزی نورلی   مسکینه‌نڭ بولسه ایدی
فدیه‌گه نه بیره‌سز؟   ملاغه نه دیه‌سز؟
آخرتنڭ عذابندن   شونڭ برله جوله‌سز»
اویالوب فقیر تیرلیدر   نه دیورگه بلمیدر
«بیر ایدم مال یوق» دیگاچ   حضرتمز کیرلیدر
«قایده کجه‌ڭ بار ایدی   مالنی تابقان سین مونی

مالم یوق دیب لغردیسك سن کشیدن کیم منی؟»
آچولانوب طن اله فقیر مسکین تاك قاله
کیارگەده یوق اوستینه افندم اویلاب قاره!

مکتب

عقللی بالالر! دینمزنی بلمك اوچون همیازوب
وحساب اوقوب اخلاقلی کورکام تربیەلی بولمق اوچون
موندن باشقەنرسەلرنیده اوگرنمك اوچون مکتبکه واررلر.
عقللی کچکنه بالالر آتالری ایتکانچی اوز جایلاری ایله
تیزرك مکتبگه کیدرلر و خلفەلرینی جانلری کبك
سویەرلر وایتکان سوزلرین اخلاص برله تڭلارلر.
اما یمان بالالر تاراتیلوبقنه مکبتکه واررب آندەهم بر
نرسەبلمس لر. ییتمسەشریکلرینی جفاقیلوب عاجز ایدرلر
سبق وقتی اوتوب اورته آش وقتی یاکه کیچکی چای
وقتی یتسه خلفەلرینك رحصتی برله ایکەو، ایکەو صفقه
تزلورلر وبرسین برسی اتمیوب یواشقنه توررلر
حلفەلری (اذن) دیوی برلەحلفەلرینه(السلام علیکم)دیه
چیغوب کیتەرلر. بویله قیلغان شاگردلر عقللی انصافلی
اوسکاچده آدم بولاچق بالالردر. شولای بولگز شاگردلر!
انصافسزلق ات عادتیدر. آدم بولغان کشی اورناکنی
اتدن آلسه اول نیچك اولور؟
بنمچه بوکشی آدم توگل بلکه الوغ اتدر.

اویوده طعام

بعض انصافلی کچکنه بالالر بولاکه، اویلرینه آشارغه
قایتقاچ اوّل آتالرینك صگره آنالرینك قولن او بکاچ اوستالگه

آش کیلور، آش آشاغانده آلدینه تاستمال آلوب اولتوروب انصافلیغنه، کشی آلدینه اورلمیچی آش اشارلر.
صڭره ساعتنی قاراب توروب بر ساعت تولووی برله مکتبکه واررلر، لکن یولده طاش آتوب ات صوغشدروب اوینا‌شوب وقتلرینی اوتکارمسلر، بلکه تیز رهك مکتبکه یتارگه آشوغورلر.

مکافات قایچان ویرله؟

بریل اوقوغاچ یل آخرنده مای باشنده قش بوینچه نیچك اوقوغان واخلاقی نیچك اولغان، اوشبولرنی تجربه وچون امتحان ایدرلر.

احلاقلی واجتهادلی بولغان بالالر ماتورپوتاللی کتابلر آلورلر. واوزلری شادبولدقلری کبك آتاآناسینك ده شادلغی اچینه صیماز. اما یمان ویالقاو بالالر بولسه قوللری بوش کوڭللری توبان بولوب اویگه قایتقاچ آتاآناسی اوزینه بلگرتمسه‌لرده آندن آرتق قایغرشورلر.

(آفرین) کاغدی درسنده طرش وکورکام خلقلی ویخشی بالالرغه ویرلور. (تحسین) کاغدی حصوصی امتحانده ایکنچی بولغان، احلاقی کورکام، درسنده مقید بولغان بالاغه اولور. شاگردلر، تحسین آلورغه اجتهاد ایدڭز! اوزڭز، استاذڭز و آتا آناڭز نه قدر شاد اوله‌چقلر. بو کبی شادلق قایده اوله‌چق؟

مكتب مكافاتی

تحسین

نجی صنف طلبه‌سندن نومرولی
افندیه مکافاتا
ویرلمشدر سنه ۱۳

درس ناظری.

مکتب مکافاتی

امتیاز

نجی صنف طلبه‌سندن نومرولی
افندیه مکافاتا
ویرلمشدر سنه ۱۳

درس ناظری

(امتیاز) کاغدی امتحان عمومیده جمله شریکلرینه اوستون چیقغان ، مکتبدن بر کونده قالماغان واخلاقده جمله کشی‌گه اورناك ایتوب کورسه‌توردای شاگردکه ویرلور. امتیاز آلمق قدر دنیاده ینه بر بحث وارمیکان؟ طرشڭز شاگردلر! امتیازنیده آدم بالاسی آلا. اجتهادڭز آرقه‌سنده سزده امتیاز آلورسز.

اذنسزلك

عجب بو پنجشنبه مراد برله جواد بیك کوڭلسز طوره‌لر. بویله بولولرینڭده سببی: مراد بو آتنه اچنده درسلرینه‌برده طرشمغانلقدین دورت مرتبه‌حبس قیلنمش و جوادده طرشماغانلغی کبی یاراماز اش قیلغانلقدن اوچ مرتبه‌حبس قیلنمش. شونلقدن بو جمعه آلارغه قایتورغه رخصت اولماینچه بر اذنسزلك جزاءسینه الکمشلر.

چونکه آتنه اچنده الوغ بالالر اوچ وکچکنه‌لر دورت مرتبه حبس قیلنسه‌لر شول جمعه اذنسزلك جزاءسینه مستحق بوله‌لر. حیدرده یولداشلرندین بری برله‌صوغشقانغه برده حبس قیلنماینچه‌اذنسزلك جزاسینه مستحق اولمش. اول‌بو جمعه اویگه یبرلمی‌جزاءغه قالدرلاچقدر.

هر وقت اذنسزلك جزاسی الغان شاگردلردن حلفه‌سی‌گنه قایغرمی حتی اتا اناسیده الوغ‌حسرتکه باتالر . هر کم آلارنی عیبلاب شریکلری اراسنده ده بازارلری توشه‌در. شونلقدین شاگردلرگه ممکن قدر جزاء آلماسقه طرشورغه کیرك .

ازون بویلی بحثسز جیلکه

هر وقت سکز یاشنده بولغان ایکی یاش بالالرنی کورم‌که بونلر هر ایکسی بر مکتبده اوقیلر.

برسی یاشینه کوره بیك ازون بویلی، بیك یالقاو و بیك شقسزدر. اوشبو الوغسی بر کوننی عثمانغه اوزن چاغشدرب (افندم سین بیگره‌ك کچکنه ایکانسڭ قارا اِلی اوزڭنی! بنم یانمده ماچی بالاسی کبی گنه قالاسڭ) دیدی. عثمان بوسوزاوگه حوشچه جواب ویردی: (بیك توغری سویلیسڭ! لکن منم قصقه بویم مکتبده سبق اوقومه بردە قارشی کیلمی. سینڭ کبك ازون بویلی نادان بولوومدین قصقه بویلی طرش بولوومڭ قات خیرلیدر) دیدی.

وعظ

ملانك (حیوانلرغه رحیملی بولڭز) دیه مسجدده ایتکان سوزی علیم الدین آغاینڭ، باراردن آط او ستینه بر قابچق برەنگی صالوب قایتقانده خاطرینه توشکانده حاضر اطن توقتاتوب برەنگی نی آطدن توشروب اوز آرقاسینه بیلاب اطی اوستینه منوب آطلانغانده اوزینك حیوانغه رحیملی شفقتلی بواوینه ایسی کیتوب اطاوستنده قایتقان ه

عقللی خاتون

بر بای کشی فقیره بر حاتوننك یرینی جبراب آلوب باقچه یاساغان. بر کوننی باقچه ده شول باینڭ یورگان وقتنده تیگی حاتون کیلوب (شول باقچه دن بر قابچق توفراق آلورغه

معلم: محی الدین قربانعلییف.

338

عوام مکتبی

اصول صوتیه اوزره ترتیب ایدلمش

تاتار الفباسی

بو الفبانی تعلیم اوچو[illegible] بیتیب [illegible]ن [illegible] عض تنبیهات ودرس بیرو نمونه‌لری»
نامنده بر رس[illegible] ک الف[illegible]» ترتیب ایدلب طبع ایندرلدی.

ناشری:
„معارف“ کتبخانه‌سی
قزانده.

КАЗАНЬ.
Лито-типографія И. Н. Харитонова.
1912 г.

مقدمه

بزنك الفبالارنك معتبر رەكلرى بو وقتقه قدر اصول مدیه اوزره ترتیب قیلنغانلارى ایدى؛ لکن اول اصولنك پیداغوغیه گه موافق بولماغانلغن حاضر معلم افندیلرنك بیك کوبسى آڭلى. بو اصول بلەن اوقوتقانده باشداراق حرف تانتو جیگل کبى بولسەدە، سوڭغه تابا أش بتونلەى چوالا، حتى حرفلرنى یا ئادن تاوشلارى بلەن باشلاب اوقتورغه توغرى کیلە. قسقاسى، بو اصولنك قصورلارى بیك کوب؛ آلارنك بارچەسنده بو مقدمەدە گنه یازوب بترو ممکن دە توگل هم معلملرمز آڭلاغاچ اول حقده کوب سویلرگەدە حاجت یوق دیب بلەم.

حاضر ایندى بتون دنیاداغى معرفتلى ملتلر قبول ایتکن «اصول صوتیه» بزنك مکتبلردەدە مقبول بولا باشلادى. «اصول صوتیه» تاتار الفباسن اوقتو اوچون استعمال قیلو ممکن توگل دیب همده «اول [illegible] یاورروپا تللرندەگى الفبالر اوچون گنه مخصوص» دیب ایتو آق توسنى قارا دیب اثبات ایتەرگە طرشو ایله برابردر: اصل عیب اصول صوتیەدە ایمس، بلکه بزنك اوزمزنك الفبالرمزدەدر، چونکه کبراك تاتار وکیراك باشقه بر ملت وقوم بولسون هر برسینك کلامى کلمەلردن، کلمەسى تاوشلاردن مرکب (بونى هیچ کم انکار ایته آلماس) بولوب هر تاوشنك یازمه یاکه باصمه علامتى ایسه حرف دیب آتالادر. شولاى بولغاچ اصول صوتیه بلەن بزنك تاتار الفباسن دە اوقتورغه بیك یارى هم بیك وقت وتیوشلیدر؛ لکن بزنك مدلى (*) تاوشلارمز اوچون هر برسینه علامت (حرف) لرمز یوق. بزنك قیینلق کورگان ییرمز شوندەغنه. منه بزگه اوشبو قصورنى تیزراك بترورگه اجتهاد ایتو تیوشلى بولادر.

مدلى تاوشلارنى تصویر قیلو اوچون (قولاغمز ایشتکاننى کوزمزگە

(*) مدلى تاوش Гласный звукъ نى هم مدسز تاوش دیب согласный звукъ نى یورتدم.